

Brüssel, 14. november 2019
(OR. en)

14047/19

Institutsioonidevaheline
dokument:
2017/0237(COD)

TRANS 530

ARUANNE

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	13848/19
Komisjoni dok nr:	ST 12442/17 + ADD 1
Teema:	Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta – Üldine lähenemisviis

I. SISSEJUHATUS

1. Komisjon esitas eespool nimetatud ettepaneku Euroopa Parlamendile ja nõukogule 27. septembril 2017. Ettepanek esitati õigusaktide uuesti sõnastamise tehnikat kasutades.
2. Peamine põhjus, miks komisjon otsustas teha ettepaneku õigusakti läbivaatamiseks, oli käsitleda probleeme, mida oli täheldatud eelkõige seoses vääramatut jõudu hõlmavate olukordadega, erandite kasutamisega, puuetega ja piiratud liikumisvõimega isikute õigustega ning nn otsepiletitega.

II. TÖÖ TEISTES INSTITUTSIOONIDES

3. Euroopa Parlament määras oma kaheksanda koosseisu ametiajal selle ettepaneku eest vastutavaks komisjoniks transpordi- ja turismikomisjoni (TRAN) ja raportööriks Bogusław Liberadzki (SD, PL).
4. Parlament võttis 15. novembril 2018 vastu kõnealust ettepanekut käsitleva esimese lugemise seisukoha.
5. Bogusław Liberadzki kinnitati taas raportööriks parlamendi üheksanda koosseisu ametiajaks.
6. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis ettepaneku kohta vastu oma arvamuse täiskogu 531. istungjärgul 18. jaanuaril 2018. Euroopa Regioonide Komitee otsustas arvamust mitte esitada.
7. Saksamaa Bundesrat, Hispaania Parlament, Itaalia Vabariigi Senat, Rumeenia Senat ja Portugali Parlament on vastu võtnud arvamused subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtete kohaldamise kohta.

III. TÖÖ NÕUKOGUS

8. Maismaatranspordi tööriühm alustas tööd selle ettepanekuga 29. septembril 2017 ettepaneku üldise tutvustamisega. Mõjuhinnaangut analüüsi 5. oktoobril 2017.
9. Nõukogu (transport, telekommunikatsioon ja energeetika / transport) teavitati esimese läbivaatamise seisust 5. detsembril 2017 (dok 14637/17). Esimene eduaruanne esitati nõukogule 7. juunil 2018 (dok 8721/18), teine 3. detsembril 2018 (dok 14277/18) ning kolmas 6. juunil 2019 (dok 9333/19).

IV. LAHENDAMATA KÜSIMUSED

10. Maismaatranspordi töörühm on komisjoni ettepanekuga seoses läbi arutanud hulga küsimusi ning saavutanud nende suhtes kompromissi. Eesistujariik on seisukohal, et käesolev kompromiss on tasakaalustatud ja sidus lahendus nendele küsimustele.
11. Põhjendusi ei ole süsteemselt analüüsitud ega ühtlustatud; seda peaks töörühm tegema pärast seda, kui üldise lähenemisviisi suhtes on kokkulepe saavutatud.

V. KOKKUVÕTE

12. Alaliste esindajate komiteel palutakse kinnitada kõnealune kompromiss ning esitada see käesoleva aruande lisas esitatud kujul üldise lähenemisviisi vastuvõtmiseks transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogus (transport) 2. detsembril 2019.
13. Nõukogul palutakse kokku leppida üldises lähenemisviisis. Lisaks palutakse nõukogul teha maismaatranspordi töörühmale ülesandeks kõnealune töö lõpule viia – ühtlustada vastavalt kokkulepitud teksti artiklitele ja lisadele põhjendused (mida üldine lähenemisviis ei hõlma).

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS
rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta
(uuesti sõnastatud)
(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 91 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

[põhjendusi ei esitata]

¹ ELT C , , lk ..

² ELT C , , lk ..

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I peatükk

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega kehtestatakse raudteetranspordi suhtes kohaldatavad eeskirjad järgneva kohta:

- a) reisijate diskrimineerimise keeld seoses transporditingimustega;
- b) raudteeveo-ettevõtjate vastutus ning nende kindlustuskohustused reisijate ja nende pagasi suhtes;
- c) reisijate õigused raudteeveoteenuste kasutamisest tingitud õnnetuse korral, mis lõpeb surma, vigastuse või pagasi kaotsimineku või kahjustamisega;
- d) reisijate õigused reisi tühistamise või hilinemise korral;
- e) reisijatele antav miinimumteave;
- f) puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega isikute diskrimineerimise keeld ning [...] abistamine;
- g) teenuse kvaliteedi standardite kindlaksmääramine ja järelvalve ning reisijate turvalisuse riskide ohjamine;
- h) kaebuste käsitlemine;
- i) täitmise tagamise üldeeskirjad.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse liidu piires siseriiklikele ja rahvusvahelistele raudteereisidele ja -teenustele, mida osutab üks või mitu vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2012/34/EL³ tegevusloa saanud raudteeveo-ettevõtjat.
- 1a. **Liikmesriigid võivad käesoleva määruse, välja arvatud artiklite 11 ja 12 kohaldamisalast välja jätta teenused, mida osutatakse üksnes nende ajaloolise huviväärsuse või turismiväärtuse tõttu.**
- 1b. **Määruse 1371/2007 artikli 2 lõigete 4 ja 6 alusel enne [väljaannete talitus: lisada jõustumise kuupäev] tehtud erandid kehtivad kuni nende aegumise kuupäevani. Artikli 2 lõike 5 alusel enne [väljaannete talitus: lisada jõustumise kuupäev] tehtud erandid kehtivad kuni [väljaannete talitus: lisada kohaldamise kuupäev].**
- 1c. **Kui liikmesriik on teinud erandi oma riigisisestele raudtee reisijateveo teenustele vastavalt määruse 1371/2007 artikli 2 lõikele 4, võib ta uuendada kõnealust erandit kuni kaks korda, mõlemal korral maksimaalselt viieks aastaks.**
2. Vastavalt lõikele 4 võivad liikmesriigid vabastada käesoleva määruse kohaldamisest järgmised teenused:
 - a) linna- ja linnalähiliinide ning piirkondlikud raudtee reisijateveo teenused [...], **sealhulgas sellised** piiriülesed teenused liidus;
 - b) rahvusvahelised raudtee reisijateveo teenused, millest oluline osa, sealhulgas vähemalt üks sõiduplaanijärgne peatus jaamas, toimub väljaspool liitu [...].

³ ELT L 343, 14.12.2012, lk 32.

3. Liikmesriigid teavitavad komisjoni **lõigete 1a, 1c ning** [...] 2 [...] kohaselt antud vabastustest.
4. [...] Teenuste **suhtes**, mille puhul on antud vabastus vastavalt **lõikele 1c** [...], **kohaldatakse** **artikleid 5, 10, 11 ja 12 ning V peatükki ja artikleid 27 ja 28. Lõike 2 punkti a kohaselt vabastatud teenuste suhtes kohaldatakse artiklit 5, artikli 10 lõikeid 2, 4 ja 5, artikleid 11 ja 12, artikli 20 lõiget 1 ning artikleid 21, 27 ja 28.**

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „raudteeveo-ettevõtja“ – raudteeveo-ettevõtja direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punktis 1 määratletud tähenduses;
- 2) „taristuettevõtja“ – taristuettevõtja direktiivi 2012/34/EL artikli 3 **punktis 2** määratletud tähenduses;
- 3) „jaamaülem“ – liikmesriigis asuv organisatsiooniline üksus, kes vastutab [...] **ühe või mitme** raudteejaama juhtimise eest ning kes võib olla taristuettevõtja⁴;
- 4) „reisikorraldaja“ – korraldaja või vahendaja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2302⁵ [...] **artikli 3** punktides 8 ja 9 määratletud tähenduses, välja arvatud raudteeveo-ettevõtja;

⁴ **Lisada uus põhjendus:** Kui ühe jaama eest vastutab mitu jaamaülemat, peaks liikmesriikidel olema võimalus määrata asutus, kes vastutab käesolevas määruses osutatud kohustuste täitmise eest.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ (ELT L 326, 11.12.2015, lk 1).

- 5) „piletimüüja“ – raudteeveoteenuste vahendaja, [...] kes müüb pileteid **vahendaja ja** [...] raudteeveo-ettevõtja [...] **vahelise lepingu või muu kokkuleppe alusel**;
- 6) „veoleping“ – tasulist või tasuta **raudteevedu** käsitlev leping raudteeveo-ettevõtja [...] ja reisija vahel ühe või mitme veoteenuse osutamiseks;
- 7) „broneering“ – reisimisõigust andev dokument või elektrooniline luba, kui isiklik veokokkulepe on eelnevalt kinnitatud;
- 8) „otsepilet“ – pilet või piletid [...] **direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punktis 35 määratletud tähenduses**;
- 9) „teenus“ – raudtee reisijateveo teenus, mida osutatakse raudteejaamade [...] vahel vastavalt sõiduplaanile. **See hõlmab ka marsruudi muutmise eesmärgil pakutavaid veoteenuseid**;
- 10) „reis“ – reisija vedamine lähtejaamast sihtjaama [...];
- 11) „riigisisene veoteenus“ – raudtee reisijateveo teenus, mille puhul rong ei ületa liikmesriigi piiri;
- 11a) „linna- ja linnalähiliinide raudtee reisijateveo teenus“ – reisijateveo teenus direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punktis 6 määratletud tähenduses;**
- 11b) „piirkondlik raudtee reisijateveo teenus“ – reisijateveo teenus direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punktis 7 määratletud tähenduses;**
- 12) „rahvusvaheline raudtee reisijateveo teenus“ – rahvusvaheline reisijateveoteenus direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punktis 5 määratletud tähenduses;

- 13) „hilinemine“ – ajaline erinevus selle kellaaja vahel, millal reisija pidi avaldatud sõiduplaani kohaselt **lõplikku** sihtjaama saabuma, ning tema tegeliku või oodatava saabumisaja vahel;
- 14) „reisikaart“ või „perioodipilet“ – piiramata reise arvuga pilet, mis võimaldab selle volitatud omanikul rongiga reisida kindla ajavahemiku jooksul kindlal marsruudil või kindlatel liinidel;
- 15) „ühendusreisist mahajäämine“ – olukord, kus reisijal jääb **otsepiletiga müüdud rongireisi** vältel kasutamata üks või mitu teenust seetõttu, et üks või mitu eelnevat teenust on hilineunud või tühistatud, või seetõttu, et **teenus väljus enne sõiduplaanis märgitud aega**;
- 16) „puudega isik“ ja „piiratud liikumisvõimega isik“ – isik, kellel on püsiv või ajutine füüsiline, vaimne, intellekti- või meelepuue, mis koostoimes eri takistustega võib takistada transpordivahendi täielikku ja tulemuslikku kasutamist teiste reisijatega võrdsetel alustel, või kelle liikumisvõime transpordivahendi kasutamisel on vanuse tõttu piiratud;
- 17) [...]

18) [...]

19) [...]

20) „jaam“ – koht raudteel, kus reisirong võib sõitu alustada, teha peatuse või sõidu lõpetada.

II peatükk Veoleping, teave ja piletid

Artikkel 4

Veoleping

Kui käesoleva peatüki sätetest ei tulene teisiti, reguleeritakse veolepingu sõlmimist ja täitmist, teabe andmist ja piletite väljastamist I lisa II ja III jaotise sätetega.

Artikkel 5

Veolepingu mittediskrimineerivad tingimused⁶

Ilma et see piiraks sotsiaalsete tariifide kohaldamist, pakuvad raudteeveo-ettevõtjad, [...] piletimüüjad **või reisikorraldajad** üldsusele lepingutingimusi ja tariife, ilma et selle kaudu otseselt või kaudselt diskrimineeritaks lõpptarbijat tema kodakondsuse [...] alusel või raudteeveo-ettevõtja, [...] piletimüüja **või reisikorraldaja** liidus asuva tegevuskoha alusel.

⁶ *Lisada uus põhjendus:* Liikmesriigid peaksid keelama diskrimineerimise reisija kodakondsuse või raudteeveo-ettevõtja, piletimüüja või reisikorraldaja liidus asuva tegevuskoha alusel. Siiski ei tohiks keelata sotsiaalseid tariife, tingimusel et kõnealused tariifid on proportsionaalsed ega sõltu asjaomase reisija kodakondsusest. Raudteeveo-ettevõtjad, piletimüüjad ja reisikorraldajad võivad kindlaks määrata oma äritavad, sealhulgas eripakkumised ja teatud müügikanalite edendamise.

Jalgrattad

1. Reisijatel võimaldatakse võtta rongi kaasa jalgrattaid⁷ lõikes 3 osutatud tingimustel ning vajadusel [...] võidakse nõuda selle eest mõistlikku tasu. Rongides, kus nõutakse kohustuslikku broneeringut, on võimalik teha broneering jalgratta veoks.

Kui reisija on teinud jalgratta jaoks broneeringu ning jalgratta veost keeldutakse ilma seda nõuetekohaselt põhjendamata, on reisijal õigus marsruudi muutmisele või tagasimaksele vastavalt artiklile 16, hüvitisele vastavalt artiklile 17 ja abile vastavalt artikli 18 lõikele 2.

- 1a. Kui jalgrataste jaoks on rongis kindlaksmääratud kohad, peavad reisijad paigutama oma jalgrattad nendele kohtadele. Kui selliseid kohti määratud ei ole, on jalgrattad reisijate [...] järelevalve all ning reisijad teevad mõistlikes piirides kõik endast sõltuva, et tagada, et need ei häiri ega kahjusta [...] teisi reisijaid, liikumisvahendeid, pagasit ega rongi käitamist.

[...]

⁷ *Lisada uus põhjendus: (13a)* Jalgrataste veoga seotud õigusi ja kohustusi tuleks kohaldada jalgrataste suhtes, mis on sõiduvalmid enne ja pärast rongireisi. Jalgrataste vedu pakendatult ja kotis, kui see on asjakohane, on hõlmatud käesoleva määruse sätetega, milles käsitletakse pagasit.

3. Raudteeveo-ettevõtjad võivad õigust võtta rongi jalgratas piirata ohutuse või käitamisega seotud põhjustel, eelkõige mahupiirangute tõttu tipptundidel või kui veerem seda ei võimalda. Samuti võivad raudteeveo-ettevõtjad piirata jalgrataste vedu jalgrataste kaalust ja mõõtmetest lähtuvalt. Nad avaldavad oma ametlikel veebisaitidel jalgrataste veo tingimused, sealhulgas ajakohastatud teabe mahu kohta, kasutades selleks komisjoni määruses (EL) nr 454/2011 osutatud telemaatilisi rakendusi.
4. Liikmesriigid võivad nõuda, et raudteeveo-ettevõtjad koostaksid kavad selle kohta, kuidas suurendada ja parandada jalgrataste vedu, ja valmistaksid ette muid lahendusi, mis soodustavad raudteede ja jalgrataste kombineeritud kasutamist, ning ajakohastaksid neid kavasid.

Artikkel 7

Kohustustest loobumise keeld ja piirangute kehtestamine

1. Käesoleva määruse alusel reisijate ees võetud kohustusi ei või piirata ega nendest loobuda, eelkõige veolepingusse märgitava mööndus- või piirava klausliga.
2. Raudteeveo-ettevõtja võib pakkuda reisijatele soodsamaid veolepingu tingimusi kui käesolevas määruses kehtestatud tingimused.

Artikkel 8

Teavitamiskohustus seoses veoteenuste lõpetamisega

Raudteeveo-ettevõtjad või vajaduse korral raudteel avaliku teenindamise lepingu eest vastutavad pädevad ametiasutused avalikustavad oma otsused veoteenuste alalise või ajutise lõpetamise kohta asjakohaste kanalite kaudu, sealhulgas puudega isikutele kättesaadaval kujul vastavalt direktiivis (EL) 2019/882⁸ ning komisjoni määrustes 454/2011 ja 1300/2014 sätestatud ligipääsetavusnõuetele, enne nende otsuste rakendamist.

Artikkel 9

Reisiteave⁹

1. Raudteeveo-ettevõtjad ja ühe või mitme raudteeveo-ettevõtja nimel veolepinguid pakuvad piletimüüjad peavad andma nõudmise korral reisijale vähemalt II lisa I osas osutatud teavet seoses reisidega, mille veolepinguid asjaomane raudteeveo-ettevõtja pakub. [...].
2. Raudteeveo-ettevõtjad [...] peavad reisijale reisi vältel [...] andma vähemalt II lisa II osas osutatud teavet. **Kui ühendusjaama jaamaülemal on sellist teavet, annab ta seda ka reisijatele.**

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/882, 17. aprill 2019, toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70).

⁹ **Lisada uus põhjendus: Piletimüüjate suurus erineb oluliselt mikroettevõtjatest suurettevõtjateni ning mõned neist pakuvad oma teenuseid kas ainult internetis või ainult väljaspool interneti. Seega peaks reisijate teavitamise kohustus olema proportsionaalne piletimüüja suutlikkusega.**

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teave peab olema antud kõige asjakohasemas vormis, **tuginedes võimaluse korral reaalajas saadavale reisieabele**, sealhulgas [...] **asjakohast** kommunikatsioonitehnoloogiat kasutades. Erilist tähelepanu pööratakse sellele, et oleks tagatud kõnealuse teabe kättesaadavus puudega isikutele vastavalt direktiivis **(EL) 2019/882** ja **komisjoni** määrustes 454/2011 ja **1300/2014** sätestatud ligipääsetavusnõuetele.
4. [...] **Taristuettevõtjad** [...] **edastavad** rongide **saabumise ja väljumisega** [...] seotud reaalajas saadavad andmed mittediskrimineerival viisil ja **põhjendamatute viivitusteta** raudteeveo-ettevõtjatele ja **jaamaülematele** [...]. **Taotluse korral antakse piletimüüjatele juurdepääs nimetatud reaalajas saadavatele andmetele.**

Artikkel 10

Piletite [...] ja broneeringute kättesaadavus

1. Raudteeveo-ettevõtjad ja piletimüüjad pakuvad pileteid ja võimaluse korral **artiklis 10a osutatud** otse-pileteid ning broneeringuid. [...].
2. Ilma et see piiraks lõigete 3 ja 4 kohaldamist, [...] **müüvad** raudteeveo-ettevõtjad [...] **kas otse või piletimüüjate või reisikorraldajate vahendusel** reisijatele pileteid vähemalt ühe järgmise müügikanali kaudu:
 - a) piletikassad, **muud müügipunktid** või piletiautomaadid;
 - b) telefon, internet või muu laialdaselt kättesaadav infotehnoloogiavahend;
 - c) müük rongis.

[...] **Määruse (EÜ) nr 1370/2007 artikli 2 punktis b määratletud pädevad asutused** võivad nõuda, et raudteeveo-ettevõtjad pakuksid avaliku teenindamise lepingu alusel osutatavate teenuste pileteid rohkem kui ühe [...] **müügikanali** kaudu.

3. [...]
4. Kui rongi lähtejaamas ei ole piletikassat ega piletiautomaati, teavitatakse reisijaid jaamas:
 - a) võimalusest osta pileteid telefoni teel või internetis või rongis ning sellise ostu sooritamise korraldusest;
 - b) lähimast raudteejaamast või kohast, kus on olemas piletikassad ja/või piletiautomaadid.
5. Kui rongi lähtejaamas ei ole piletikassat, [...] ligipääsetavat piletiautomaati **ega ühtegi teist ligipääsetavat vahendit pileti ostmiseks eelmüügist**, lubatakse puudega isikutel [...] osta pilet rongist ilma selle eest lisatasu maksmata **juhul, kui see võimalus ei ole piiratud või keelatud turvalisuse või kohustusliku broneeringuga seonduvatel põhjustel. Kui rongis ei ole personali, teavitab raudteeveo-ettevõtja puudega inimesi sellest, kas ja kuidas on võimalik piletit osta. Liikmesriigid võivad nõuda, et puudega inimese staatust tunnustataks vastavalt riigi siseriiklikule õigusele ja tavadele.**

Liikmesriigid võivad laiendada esimeses lõigus osutatud õigust kõikidele reisijatele. Kui liikmesriigid kasutavad kõnealust võimalust, teatavad nad sellest komisjonile. Euroopa Raudteeagentuur avaldab oma veebisaidil teabe komisjoni määruste 1300/2014 ja 454/2011 rakendamise kohta.

6. [...]

Artikkel 10a

Otsepiletid¹⁰

1. **Raudteeveo-ettevõtjad, piletimüüjad ja reisikorraldajad** teevad kõik mõistlikud [...] jõupingutused, et pakkuda riigisiseste ja rahvusvaheliste raudtee reisijateveo teenuste puhul otsepileteid [...], ja seda eelkõige teenuste puhul, mida osutab üksainus raudteeveo-ettevõtja. Raudteeveo-ettevõtjad teevad omavahel koostööd, et pakkuda nii riigisiseste kui ka rahvusvaheliste reisijateveo teenuste puhul võimalikult palju otsepileteid.
2. **Reiside puhul, mis hõlmavad üht või mitut ühendusreisi, tuleb reisijat enne pileti või piletite ostmist teavitada sellest kas selle pileti või nende piletite puhul on tegemist otsepiletiga.**

¹⁰ ***Lisada uus põhjendus:*** Otsepiletid annavad reisijatele võimaluse reisida katkestusteta ning seetõttu tuleks teha mõistlikke jõupingutusi, et pakkuda niisuguseid pileteid riigisiseste, rahvusvaheliste, linna-, linnalähiliinide ja piirkondlike teenuste puhul, sealhulgas raudteeveoteenuste puhul, mille suhtes kohaldatakse käesoleva määruse kohaselt erandeid. Selliste raudteeveoteenuste puhul peaks hüvitise kontekstis hilinemise aja arvutamisel olema võimalik välistada hilinemised, mis toimusid käesoleva määruse kohaldamisalast välja jäävates reisi osades.

3. Ühe äritehingu raames raudteeveo-ettevõtjalt ostetud pileti või piletite puhul on tegemist otsepiletiga ning vastavalt artiklitele 16, 17 ja 18 vastutab raudteeveo-ettevõtja juhul, kui reisija jääb maha ühest või mitmest ühendusreisist. Seda ei kohaldata juhul, kui piletile või piletitele on selgelt märgitud, et tegemist on eraldi veolepingutega ning kui reisijat teavitati sellest vastavalt lõikele 2 enne pileti ostmist.
4. Kui pilet või piletid osteti ühe äritehingu raames ning kui piletimüüja või reisikorraldaja kombineeris piletid omal algatusel, peab piletimüüja või reisikorraldaja, kes pileti või piletid müüs, juhul kui reisija jääb maha ühest või mitmest ühendusreisist, tagasi maksma ja hüvitama 50 % selle äritehingu raames pileti või piletite eest makstud summast. Seda ei kohaldata juhul, kui piletitele või muudele dokumentidele või elektroonilisele teabekandjale on märgitud viisil, mis võimaldab reisijal seda teavet hiljem taasesitada, et nimetatud piletite puhul on tegemist eraldi veolepingutega ning reisijat teavitati sellest enne pileti ostmist.

Käesoleva lõike kohaselt vastutavad piletimüüjad või reisikorraldajad reisijate taotluste ja võimalike kaebuste käsitlemise eest. Esimeses lõigus osutatud tagasimaksed tehakse ja hüvitised makstakse välja 30 päeva jooksul pärast taotluse saamist. Käesolevas lõikes osutatud õigus ei piira kehtivate, reisijatele täiendava kahju hüvitamist käsitlevate siseriiklike õigusaktide kohaldamist.

5. Käesolevas artiklis osutatud teabe esitamise tõendamise kohustus on raudteeveo-ettevõtjal, reisikorraldajal või piletimüüjal, kes pileti või piletid müüs.

III peatükk

Raudteeveo-ettevõtja vastutus reisijate ja nende pagasi eest

Artikkel 11

Vastutus reisijate ja pagasi eest

Kui käesoleva peatüki sätetest ei tulene teisiti ja piiramata siseriikliku õigusega reisijatele ette nähtud täiendavat hüvitist, reguleeritakse raudteeveo-ettevõtja vastutust reisijate ja nende pagasi eest I lisa IV jaotise I, III ja IV peatükiga ning VI ja VII jaotisega.

Artikkel 12

Kindlustus ja kohustuste katmine [...]

Raudteeveo-ettevõtja peab end piisavalt kindlustama **või tal peab olema turutingimustel hangitud piisav garantii** vastavalt direktiivi 2012/34/EL artiklile 22 [...].

Artikkel 13

Ettemaksed

1. Reisija surma või vigastuse korral teeb raudtee-ettevõtja, nagu viidatud I lisa artikli 26 lõikes 5, viivitamata, kuid igal juhul mitte hiljem kui viisteist päeva pärast hüvitise saamisele õigust omava füüsilise isiku kindlakstegemist ettemaksed, mis katavad vahetud majanduslikud vajadused võrdeliselt kahju suurusega.
2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, on surma korral ettemakse suuruseks reisija kohta vähemalt 21 000 eurot.
3. Ettemakse ei tähenda vastutuse tunnistamist ja selle võib käesoleva määruse alusel hiljem makstavatest summadest maha arvata, kuid see ei kuulu tagasimaksmisele, välja arvatud juhul, kui kahju tekitas reisijapoolne hooletus või viga või kui ettemakse saanud isikul ei olnud õigust hüvitist saada.

Artikkel 14

Vastutuse vaidlustamine

Isegi kui raudteeveo-ettevõtja vaidlustab oma vastutuse edasitoimetatava reisija kehavigastuse eest, teeb ta kõik mõistlikud jõupingutused reisija abistamiseks kahju hüvitamise nõudmisel kolmandatelt isikutelt.

IV peatükk

Hilinemine, ühendusreisist mahajäämine ja reisi tühistamine

Artikkel 15

Vastutus hilinemise, ühendusreisist mahajäämise ja reisi tühistamise eest

Kui käesoleva peatüki sätetest ei tulene teisiti, reguleeritakse raudteeveo-ettevõtjate vastutust hilinemise, ühendusreisist mahajäämise ja reisi tühistamise eest I lisa IV jaotise II peatükiga.

Artikkel 16

Tagasimakse ja marsruudi muutmine

1. Juhul kui väljumisel või otsepileti alusel toimuva reisi jooksul ühendusreisist mahajäämisel **või tühistamisel** [...] võib põhjendatult eeldada, et rong hilineb veolepingus märgitud sihtkohta saabumisel [...] 60 minutit **või rohkem**, pakub raudteeveo-ettevõtja, kelle osutatav teenus hilines või tühistati, [...] reisijale viivitamatult [...] võimaluse valida üks järgmistest võimalustest ning korraldab vajaliku:
 - a) pileti täishinna tagasimaksmine vastavalt selle ostmise tingimustele reisi läbitud osa või osade ning läbimata osa või osade eest, juhul kui reis ei täida enam ühtegi eesmärki reisija algse reisikava suhtes, vajaduse korral koos tagasisõidu teenusega algsesse lähtekohta esimesel võimalusel. [...];
 - b) esimesel võimalusel reisi jätkamine või marsruudi muutmine sihtkohta jõudmiseks võrreldavatel transporditingimustel;
 - c) reisi jätkamine või marsruudi muutmine sihtkohta jõudmiseks võrreldavatel transporditingimustel hilisemal kuupäeval vastavalt sellele, kuidas reisijale sobib.

2. [...] **Kui lõike 1 punktide b ja c kohaldamisel [...] teenindab võrreldavat muudetud marsruuti sama raudteeveo-ettevõtja või kui nimetatud raudteeveo-ettevõtja teeb muudetud marsruudi teenindamise ülesandeks teisele ettevõtjale, ei põhjusta see reisijale lisakulu. See nõue kehtib ka siis, kui marsruudi muutmine hõlmab kõrgema klassi transpordivahendi ja muude transpordiliikide kasutamist.** [...] Raudteeveo-ettevõtjad teevad mõistlikke jõupingutusi, et vältida täiendavaid ühendusreise **ning selleks**, et reis **hilineks võimalikult vähe**. [...] Reisijaid ei paigutata madalama klassi transpordivahendisse, välja arvatud juhul, kui sellise transpordivahendi kasutamine on ainus marsruudi muutmise võimalus.
- Ilma et see piiraks esimese lõigu kohaldamist, võib raudteeveo-ettevõtja reisija taotlusel nõustuda, et reisija sõlmib veolepinguid teiste transporditeenuste osutajatega, kes võimaldavad reisijal jõuda lõppsihtkohta võrreldavatel tingimustel, ning maksta tagasi tekkinud kulud.**
3. Veoteenuse osutajad, kes marsruuti muudavad, pööravad erilist tähelepanu sellele, et tagada puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele võrreldav ligipääs alternatiivsele teenusele. **Veoteenuse osutajad, kes marsruuti muudavad, võivad pakkuda puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele nende vajadustele vastavaid alternatiivseid teenuseid, mis erinevad nendest teenustest, mida pakutakse teistele reisijatele.**
4. **Lõike 1 punktis a ja lõike 2 teises lõigus osutatud tagasimaksed tehakse 30 päeva jooksul pärast taotluse saamist. Liikmesriigid võivad nõuda, et raudteeveo-ettevõtjad võtavad sellised taotlused vastu kindlate sidevahendite kaudu, tingimusel, et neil ei ole diskrimineerivat mõju.**

Artikkel 17

[...] Hüvitamine

1. Kaotamata õigust transpordile, [...] **on** reisijal **õigus** saada hilinemise korral raudteeveo-ettevõtjalt hüvitist nende hilinemiste eest [...] **piletil või otsepiletil** märgitud lähte- ja lõppsihtkoha vahel, mille puhul pole tehtud tagasimakset vastavalt artiklile 16. **Kui marsruudi muutmine toimub artikli 16 lõike 1 punkti b kohaselt, on reisijatel õigus hüvitisele ka juhul, kui teenus tühistatakse või kui see hilineb 60 minutit või rohkem. Sellisel juhul arvutatakse hilinemise aeg, lähtudes sellest, milline oli kavandatud lõppsihtkohta saabumise aeg vastavalt originaal- või otsepiletile ning tegelik lõppsihtkohta saabumise aeg.** Hilinemiste eest makstavad miinimumhüvitised on järgmised:
 - a) 25 % piletihinnast 60- kuni 119-minutilise hilinemise korral;
 - b) 50 % piletihinnast 120-minutilise või pikema hilinemise korral.
2. Lõiget 1 kohaldatakse ka reisikaardi või perioodipiletiga reisijate suhtes . Kui sellised reisijad kogevad reisikaardi või perioodipileti kehtivuse ajal korduvaid hilinemisi või tühistamisi, siis [...] **on neil õigus** saada piisavat hüvitist vastavalt raudteeveo-ettevõtja hüvitiste korrale. Selles korras sätestatakse hilinemise kindlaksmääramise ja hüvitise arvutamise kriteeriumid. Kui reisikaardi või perioodipileti kehtivusaja vältel esineb korduvalt vähem kui 60-minutilisi hilinemisi, **võidakse** [...] hilinemised arvestada kumulatiivselt ja reisijatele **võidakse** [...] maksta hüvitist vastavalt raudteeveo-ettevõtja hüvitiste korrale.

3. **Ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist**, võetakse hilinemise korral makstava hüvitise arvutamisel arvesse täishind, mille reisija hilinenu teenuse eest tegelikult tasus. Kui veoleping on sõlmitud edasi-tagasi sõidu eest, võetakse edasi- või tagasisuunal hilinemise korral makstava hüvitise arvutamisel arvesse hind, mis on **selle etapi eest piletile märgitud**. **Kui puuduvad andmed reisi üksikute etappide hinna kohta, võetakse hüvitise arvutamisel arvesse pool pileti eest makstud hinnast**. Samal viisil täishinnaga võrdeliselt arvutatakse hüvitis mis tahes teisel kujul veolepinguga ja järjestikuseid reisieppe võimaldava hilinenu veoteenuse eest.
4. Hilinemise aja arvutamisel ei võeta arvesse hilinemist, mille kohta raudteeveo-ettevõtja saab tõestada, et see toimus väljaspool liidu territooriume.
- 4a. **Liikmesriigid võivad nõuda, et raudteeveo-ettevõtjad võtavad sellised taotlused vastu kindlate sidevahendite kaudu, tingimusel et neil ei ole diskrimineerivat mõju**.
5. Pileti hind hüvitatakse ühe kuu jooksul pärast hüvitisetaotluse esitamist. Hüvitist võib maksta tšekkidenä ja/või teiste teenuste kaudu, kui tingimused on paindlikud (eelkõige seoses kehtivusaja ja sihtkohaga). Reisija nõudmisel makstakse hüvitist rahas.
6. Piletihinna hüvitisest ei või maha arvata tehingukulused, sealhulgas lõive, telefonikõnede maksumust või marke. Raudteeveo-ettevõtjad võivad määrata alammäärad, millest madalamaid hüvitussummasid ei maksta. Selline alammäär ei ületa 4 eurot pileti kohta.
7. Reisijal ei ole mingit õigust hüvitisele, kui teda teavitati hilinemisest enne, kui ta ostis pileti, või kui hiline mine muu teenuse kasutamise või marsruudi muutmise tõttu on alla 60 minuti.

8. Reisijal ei ole õigust hüvitisele sellise hilinemise, tühistamise või ühendusreisist mahajäämise korral, mille on põhjustanud otseselt või kaudselt:

- a) raudteetaristu käitamisega mitteseotud asjaolud, näiteks äärmuslikud ilmastikutingimused või suured loodusõnnetused, mida raudteeveo-ettevõtja kõigi antud olukorras vajalike abinõude rakendamisele vaatamata ei suutnud vältida ning mille tagajärgi ta ei saanud ära hoida;**
- b) reisija enda süü või**
- c) kolmanda isiku tegevus, mida raudteeveo-ettevõtja kõigi antud olukorras vajalike abinõude rakendamisele vaatamata ei suutnud vältida ning mille tagajärgi ta ei saanud ära hoida, näiteks enesetapud, rööbastel viibivad inimesed, kaablivargus, erakorraline olukord rongis, õiguskaitsetoimingud, sabotaaž või terrorism;**

Selle punkti esimeses lõigus osutatud erand ei hõlma raudteeveo-ettevõtjate töötajate streiki, teise sama raudteetaristut kasutava ettevõtja tegevust või tegevusetust ning taristuettevõtjate ja jaamaülemate tegevust või tegevusetust.

[...]

Abi

1. Saabumise või väljumise hilinemise **või teenuse tühistamise** korral teavitab raudteeveo-ettevõtja [...] või jaamaülem reisijaid olukorrast ning **teenuse või asendusteenuse** arvestuslikust väljumis- ja saabumisajast niipea, kui see teave on kättesaadav. **Kui piletimüüjad ja reisikorraldajad on sellist teavet saanud, teavitavad nad ka reisijat.**
2. Lõikes 1 osutatud hilinemise korral [...] 60 minutit **või rohkem või teenuse tühistamise korral pakub raudteeveo-ettevõtja, kelle osutatav teenus hilines või tühistati,** reisijatele [...] tasuta:
 - a) einet ja karastusjooke ootamisajale vastaval hulgal, kui need on rongis või jaamas kättesaadavad või neid on võimalik mõistlikul viisil muretseda, võttes arvesse selliseid kriteeriume nagu tarnija kaugus, kohaletoimetamiseks vajalik aeg ja kulud;
 - b) hotelli või muud majutust ning transporti raudteejaama ja majutuskoha vahel, kui on vajalik üks või mitu ööbimist või kui on vajalik lisaööbimine, kui see on füüsiliselt võimalik;
 - c) kui rong on raudteel blokeeritud, siis transporti rongist raudteejaama, teise võimalikku lähtekohta või veoteenuse sihtkohta, kui see on füüsiliselt võimalik.
3. Kui raudteeveoteenus **on katkestatud ja** seda ei saa enam jätkata **või mõistliku aja jooksul jätkata,** [...] **pakub** raudteeraudteeveo-ettevõtja reisijatele võimalikult kiiresti alternatiivse veoteenuse **ning korraldab vajaliku.**
4. Raudteeveo-ettevõtjad tõendavad reisija soovil [...], et raudteeveoteenus on [...] hilineanud, sellega on kaasnenud ühendusreisist mahajäämine või see on tühistatud.

5. Lõigete 1, 2, 3 ja 4 kohaldamisel pöörab asjaomane raudteeveo-ettevõtja erilist tähelepanu puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega isikute ning neid saatvate isikute vajadustele.
6. [...] **Kui direktiivi 2012/34/EL artikli 13a lõike 3 kohaselt on koostatud hädaolukorra lahendamise plaanid, teevad raudteeveo-ettevõtjad koostööd jaamaülema ja taristuettevõtjaga, et nad oleksid valmis suurte häirete ja hilineviste esinemise võimaluseks, mille tulemusel jääb jaama märkimisväärne arv edasipääsemisvõimaluseta sõitjaid.**

Artikkel 19

[...]

[...]

V peatükk

Puudega isikud ja piiratud liikumisvõimega isikud

Artikkel 20

Õigus transpordile

1. Raudteeveo-ettevõtjad ja jaamaülemad koostavad või kehtestavad puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega isikute esindajate [...] aktiivsel osalusel mittediskrimineeriva ligipääsu eeskirjad puudega isikute, sealhulgas nende isiklike abistajate, kelle staatust tunnustatakse vastavalt siseriiklikele tavadele, transpordi suhtes ning piiratud liikumisvõimega isikute transpordi suhtes [...]. [...] **Jaamaülem ja raudteeveo-ettevõtja määravad nimetatud eeskirjades kindlaks, milline üksus vastutab puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele abi osutamise eest, nagu on osutatud komisjoni määruses (EL) nr 1300/2014.**
2. Puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega isikute broneeringute ning piletite eest ei võeta lisatasu. Raudteeveo-ettevõtja, piletimüüja või reisikorraldaja ei või keelduda broneeringust või pileti väljastamisest puudega isikule või piiratud liikumisvõimega isikule ega nõuda, et sellist isikut saadaks teine isik, välja arvatud juhul, kui see on tingimata vajalik lõikes 1 osutatud ligipääsueeskirjade järgimiseks.

Puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega isikute teavitamine

1. Jaamaülem, raudteeveo-ettevõtja, piletimüüja või reisikorraldaja annavad nõudmise korral puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele vastavalt artikli 20 lõikes 1 osutatud ligipääsueeskirjadele teavet, sealhulgas **komisjoni** määrustes (EL) nr 454/2011 **ja nr 1300/2014** ning direktiivis (EL) **2019/882** sätestatud ligipääsetavusnõuete kohasel ligipääsetavas vormingus, jaamale ja sellega seotud vahenditele ning raudteeveoteenustele ligipääsu ja veeremile ligipääsu tingimuste kohta ning teavitavad puudega isikuid ja piiratud liikumisvõimega isikuid rongis olevatest võimalustest.
2. Kui raudteeveo-ettevõtja, piletimüüja või reisikorraldaja kohaldab artikli 20 lõikes 2 sätestatud erandit, teavitab ta nõudmise korral asjaomast puudega isikut või piiratud liikumisvõimega isikut kirjalikult selle põhjustest viie tööpäeva jooksul pärast broneeringust või piletimüügist keeldumist või saatja olemasolu tingimuse kehtestamist. Raudteeveo-ettevõtja, piletimüüja või reisikorraldaja teeb mõistlikke jõupingutusi, et leida asjaomasele isikule alternatiivne transpordilahendus, võttes arvesse tema ligipääsuvajadusi.
3. **Personalita jaamas tagavad raudteeveo-ettevõtjad ja jaamaülemad, et vastavalt artikli 20 lõikes 1 osutatud ligipääsueeskirjadele on esitatud kergesti kättesaadav teave, sealhulgas komisjoni määrustes (EL) 454/2011 ja 1300/2014 ning direktiivis (EL) 2019/882 sätestatud ligipääsetavusnõuete kohaselt ligipääsetavas vormingus esitatud teave lähima personaliga jaama ning puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele otseselt kättesaadava abi kohta.**

Abi raudteejaamades ja rongis

1. **Puudega isikuid või piiratud liikumisvõimega isikuid abistatakse järgmiselt:**
 - a) **isiklik abistaja, kelle staatust tunnustatakse vastavalt siseriiklikele tavadele, võib reisida eritariifi alusel ja, kui see on kohaldatav, tasuta, ning istuda võimaluse korral puudega isiku kõrval.**

Kui raudteeveo-ettevõtja nõuab, et puudega isikul peab kooskõlas artikli 20 lõikega 2 olema rongis kaasas saatja, on saatval isikul õigus reisida tasuta ning istuda võimaluse korral puudega isiku kõrval.

Neid võib saata abikoer, kooskõlas asjakohase siseriikliku õigusega;

- [...]b) väljasõidul personaliga varustatud jaamast, sellest läbisõidul või sinna saabumisel [...] **osutatakse [...] tasuta abi nii, et nimetatud isik saaks siseneda rongi, vahetada rongi ühendusreisiks, milleks tal on pilet, või rongist väljuda [...]. Selline abi on kättesaadav alati, kui jaamas on tööl koolitatud personal;**

- c) **personalita jaamas pakuvad raudteeveo-ettevõtjad tasuta abi rongis ning rongi sisenemisel ja rongist väljumisel, kui rongis on koolitatud vagunisaatjad;**

[...]d) kui **rongis** ega jaamas ei ole **koolitatud vagunisaatjaid**, [...] **tehakse** kõik mõistlikud jõupingutused, et võimaldada [...] **puudega** isikutele või piiratud liikumisvõimega isikutele ligipääs rongiga reisimiseks.

3. [...]

4. [...]

- e) **raudteeveo-ettevõtja teeb** kõik mõistlikud jõupingutused, et pakkuda puudega isikule või piiratud liikumisvõimega isikule ligipääsu samadele rongis pakutavatele teenustele kui pakutakse teistele reisijatele, juhul kui nimetatud isikud ei saa neid teenuseid iseseisvalt ja ohutult kasutada.

5. Artikli 20 lõikes 1 osutatud eeskirjadega kehtestatakse lõikes 1 osutatud õiguste tagamise kord.

Artikkel 23

[...]

[...]

Artikkel 24

Abi andmise tingimused

Raudteeveo-ettevõtjad, jaamaülemad, piletimüüjad ja reisikorraldajad teevad koostööd, et osutada puudega või piiratud liikumisvõimega isikutele abi [...], nagu on sätestatud artiklites 20 ja 22, vastavalt järgmistele punktidele:

- a) abi antakse tingimusel, et **reisija või tema esindaja on** raudteeveo-ettevõtjale, jaamaülemale, piletimüüjale või reisikorraldajale, kelle käest pilet osteti, **või punktis f osutatud ühtsele kontaktpunktile, kui see on asjakohane, [...] reisija** abivajadustest vähemalt 48 tundi enne abi vajamist ette teatanud. **Sellised teated edastatakse kõikidele reisiga seotud raudteeveo-ettevõtjatele ja jaamaülematele.** Kui pilet või perioodipilet kehtib mitme reisi jaoks, piisab ühest teatest, tingimusel et järgnevate reiside aja kohta on antud piisavalt teavet **ning et teade edastatakse igal juhul vähemalt 48 tundi enne esmakordset abi vajamist.** Reisija või tema esindaja teeb mõistlikes piirides kõik endast sõltuva, et sellise järgneva reisi tühistamisest vähemalt 12 tundi ette teatada. [...];
- b) raudteeveo-ettevõtjad, jaamaülemad, piletimüüjad ja reisikorraldajad võtavad teadete vastuvõtmiseks kõik vajalikud meetmed. **Kui piletimüüjatel ei ole võimalik selliseid teateid menetleda, annavad nad teada muudest ostukohtadest või muudest teate esitamise võimalustest;**
- c) kui punkti a kohast teadet ei ole esitatud, teevad raudteeveo-ettevõtja ja jaamaülem kõik mõistlikud pingutused, et anda puudega isikule või piiratud liikumisvõimega isikule reisimist võimaldavat abi;

- d) [...] jaamaülem või muu volitatud isik määrab kindlaks kohad[...], kus puudega isikud ja piiratud liikumisvõimega isikud saavad anda teada oma saabumisest raudteejaama ja [...] abi paluda;
- e) abi osutatakse tingimusel, et puudega isik või piiratud liikumisvõimega isik ilmub kindlaksmääratud kohta sellist abi osutava raudteeveo-ettevõtja või jaamaülema poolt määratud ajaks. Määratud aeg ei ole rohkem kui 60 minutit enne avaldatud väljumisaega või aega, mil kõigil reisijatel palutakse end reisile registreerida. Kui puudega isiku või piiratud liikumisvõimega isiku ilmumise aega ei ole määratud, peab isik ilmuma kindlaksmääratud kohta hiljemalt 30 minutit enne avaldatud väljumisaega või aega, mil kõigil reisijatel palutakse end reisile registreerida.
- f) Liikmesriigid võivad nõuda, et jaamaülemad ja raudteeveo-ettevõtjad teevad oma territooriumil koostööd, et luua ja kasutada puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute jaoks ühtseid kontaktpunkte. Ühtsete kontaktpunktide kasutamise tingimused kehtestatakse artikli 20 lõikes 1 osutatud ligipääsetavuseeskirjadega. Kõnealuste ühtsete kontaktpunktide ülesanne on:**
- i) võtta jaamades vastu abitaotlusi;
- ii) edastada individuaalsed abitaotlused jaamaülematele ja raudteeveo-ettevõtjatele ning
- iii) pakkuda teavet ligipääsetavuse kohta.

Liikumisvahendite, [...] abiseadmete ja abikoortega seotud hüvitis

1. Kui raudteeveo-ettevõtjad või jaamaülemad põhjustavad puudega isikute või piiratud liikumisvõimega isikute poolt kasutatava **liikumisvahendi**, näiteks ratastooli või [...] abiseadme kaotsimineku või kahjustuse või **sertifitseeritud** abikoera **kaotsimineku või vigastuse**, vastutavad nad kõnealuse kaotsimineku või kahju eest ja peavad selle hüvitama.
2. Lõikes 1 osutatud hüvitise määr on võrdne kaotsiläinud või kahjustatud **liikumisvahendi** või **abiseadme** asendamise või parandamise kuludega. **Abikoorte puhul võrdub lõikes 1 osutatud hüvitise suurus asendamise või vigastuse ravikuludega.**
3. [...] **Lõike 1 kohaldamisel** teevad raudteeveo-ettevõtjad ja jaamaülemad **kõik** [...] mõistlikud jõupingutused, et pakkuda [...] **hädavajalikke** ajutiseks kasutamiseks mõeldud vahendeid või seadmeid [...] **liikumisvahendite** või abiseadmete asendamiseks[...]. Puudega või piiratud liikumisvõimega isikul lubatakse kasutada [...] **seda** ajutist asendusvahendit või -seadet seni, kuni lõigetes 1 ja 2 osutatud hüvitis on välja makstud.

Artikkel 26

Personali koolitamine

Raudteeveo-ettevõtjad ja jaamaülemad:

- a) tagavad, et kõik töötajad [...], kes osutavad **oma tavapäraste kohustuste raames** otsest abi puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele, oskavad täita puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute, sealhulgas vaimu- või intellektipuudega isikute vajadusi;
- b) pakuvad jaamas **ja rongides** töötavale ja reisijatega otseselt kokku puutuvale personalile koolitust **ja korrapäraseid täiendkoolitusi**, et suurendada teadlikkust puudega isikute ja **piiratud liikumisvõimega isikute** vajadustest; [...]

[...]

[...]

VI peatükk

Turvalisus, kaebused ja teenuse kvaliteet

Artikkel 27

Reisijate turvalisus

Kokkuleppel avalik-õiguslike asutustega võtavad raudteeveo-ettevõtjad, taristuettevõtjad ja jaamaülemad oma vastutusalas asjakohaseid meetmeid ja kohandavad neid avalik-õiguslike asutuste poolt kehtestatud ohutuse tasemele, et tagada reisijate turvalisus raudteejaamades ja rongides ning ohjata riske. Nad teevad koostööd ja vahetavad teavet heade tavade osas sellise tegevuse ennetamiseks, mis võib turvalisuse taset ohustada.

Artikkel 28

Kaebused

1. Kõik raudteeveo-ettevõtjad [...] **ja** jaamaülemad [...], kes tegutsevad jaamades, mida läbib aasta jooksul keskmiselt üle 10 000 reisija päevas, kehtestavad kaebuste- käsitlemise mehhanismi, mis on seotud käesoleva määrusega hõlmatud õiguste ja kohustustega nende vastutusalas¹¹. Nad teevad oma kontaktandmed ja töökeeled reisijatele üldteatavaks.

Kõnealust mehhanismi ei kohaldata III peatüki suhtes¹².

¹¹ **Lisada uus põhjendus:** Raudteeveo-ettevõtjatel ja jaamaülematel peaks kaebuste tõhusaks käsitlemiseks olema õigus luua ühiseid klienditeeninduse ja kaebuste käsitlemise mehhanisme.

¹² **Lisada uus põhjendus:** Käesoleva määruse sätted ei mõjuta reisijate õigust esitada riiklikule asutusele kaebus või taotleda riiklike menetluste alusel õiguskaitset.

2. **Reisijad võivad lõikes 1 osutatud mehhanismide raames** esitada kaebuse igale asjaomasele raudteeveo-ettevõtjale [...] **või** jaamaülemale [...] **seoses nende vastava vastutusalaga.** Kaebus tuleb esitada [...] **kolme** kuu jooksul pärast kaebuse aluseks oleva vahejuhtumi toimumist. Adressaat peab ühe kuu jooksul pärast kaebuse saamist andma kas põhjendatud vastuse või, õigustatud juhtudel, teatama reisijale, **et talle vastatakse** [...] kuni kolmekuulise ajavahemiku jooksul pärast kaebuse kättesaamist [...]. Raudteeveo-ettevõtjad [...] **ja** jaamaülemad [...] säilitavad kaebuse hindamiseks vajalikke andmeid **kogu kaebuste käsitlemise menetluse vältel, sealhulgas artiklites 33 ja 34 osutatud kaebuste käsitlemise menetluste vältel** ning teevad [...] **selle** taotluse korral kättesaadavaks riiklikele täitevasutustele.
3. Kaebuste käsitlemise menetlusega seotud üksikasjad on **avalikult** kättesaadavad, **sealhulgas** puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele.
4. Raudteeveo-ettevõtja avaldab artiklis 29 osutatud [...] aruandes esitatud ja käsitletud kaebuste arvu ja tüübi, nendele vastamise aja ning võimalikud võetud parandusmeetmed.

Teenuste kvaliteedi standardid

1. Raudteeveo-ettevõtjad [...] kehtestavad veoteenuse kvaliteedistandardid ning rakendavad kvaliteedijuhtimise süsteemi teenuse kvaliteedi säilitamiseks. Nimetatud kvaliteedistandardid hõlmavad vähemalt III lisas loetletud punkte.
2. Raudteeveo-ettevõtjad [...] kontrollivad oma teenuse kvaliteeti vastavalt kvaliteedistandarditele. Raudteeveo-ettevõtjad avaldavad [...] [...] teenuse kvaliteedi aruande oma veebisaidil hiljemalt 30. juuniks [*väljaannete talitus: Lisada jõustumise kuupäev + 2 aastat*], ning pärast seda iga kahe aasta järel. [...] Lisaks tehakse need aruanded kättesaadavaks Euroopa Liidu Raudteeameti veebisaidil.
3. **Jaamaülemad kehtestavad teenuse kvaliteedistandardid, mis tuginevad III lisas loetletud asjakohastele nõuetele. Nad jälgivad oma tegevuse tulemuslikkust vastavalt nimetatud standarditele ja annavad riigi ametiasutustele taotluse korral juurdepääsu oma tegevust käsitlevale teabele.**

VII peatükk Teavitamine ja täitmine

Artikkel 30

Reisijate teavitamine nende õigustest

1. Rongipileteid müües teavitavad raudteeveo-ettevõtjad, jaamaülemad, piletimüüjad ja reisikorraldajad reisijaid nende õigustest ja kohustustest, mis tulenevad käesolevast määrusest. Selle teavitamisnõude järgimiseks võivad nad kasutada komisjoni poolt kõigis liidu ametlikes keeltes koostatud ning neile kättesaadavaks tehtud kokkuvõtet käesoleva määruse sätetest. Samuti lisavad nad piletile teate kas paberil või elektrooniliselt või mis tahes muul viisil, sealhulgas puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele ligipääsetavas vormingus vastavalt direktiivis (EL) 2019/882 ja komisjoni määruses (EL) nr 1300/2014 sätestatud nõuetele. Teates täpsustatakse, kus kõnealune teave tühistamise, ühendusreisist mahajäämise või pikaajalise hilinemise korral kättesaadav on. **Kui teadet ei ole võimalik piletil esitada, teavitavad nad reisijat muude vahendite kaudu.**
2. Raudteeveo-ettevõtjad ja jaamaülemad teavitavad reisijaid raudteejaamas ja rongis sobival viisil, sealhulgas ligipääsetavas vormingus vastavalt direktiivi (EL) 2019/882 ja komisjoni määruse (EL) nr 1300/2014 kohastele ligipääsetavusnõuetele, nende käesolevast määrusest tulenevatest õigustest ja kohustustest ning liikmesriikide poolt vastavalt artiklile 31 määratud asutuse või asutuste kontaktandmetest.

Artikkel 31

Riiklike täitevasutuste määramine

Iga liikmesriik määrab asutuse või asutused, kes vastutavad käesoleva määruse täitmise eest. Vajaduse korral võtab iga asutus vajalikud meetmed reisijate õiguste järgimise tagamiseks.

Iga asutus on organisatsiooniliselt, rahastamisotsuste osas, õigusliku struktuuri poolest ning otsustusprotsessis sõltumatu mis tahes taristuettevõtjast, kasutustasu määravast asutusest, läbilaskevõime jaotamise organist või raudteeveo-ettevõtjast.

Liikmesriigid teavitavad komisjoni käesolevas artiklis sätestatud korras määratud asutusest või asutustest ning selle või nende vastutusalast.

Käesolevas peatükis sätestatud täitmiskohustust seoses raudteeveo-ettevõtjate, jaamaülemate ning taristuettevõtjatega ei kohaldata Küprose ja Malta suhtes senikaua kuni nende territooriumil puudub raudteesüsteem.

Artikkel 32

Täitmise tagamisega seotud ülesanded

1. Riiklikud täitevasutused jälgivad tähelepanelikult käesoleva määruse täitmist, **sealhulgas komisjoni määruste 454/2011 ja 1300/2014 järgimist niivõrd, kuivõrd nimetatud määrustele osutatakse käesolevas määruses**, ja võtavad vajalikud meetmed, et tagada reisijate õiguste järgimine. Sel eesmärgil esitavad raudteeveo-ettevõtjad, jaamaülemad ja taristuettevõtjad täitevasutustele nende taotluse alusel asjakohased dokumendid ja teabe. Oma ülesannete täitmisel võtavad täitevasutused arvesse teavet, mida neile esitab artikli 33 kohaselt kaebuste käsitlemiseks määratud asutus, kui see on täitevasutusest erinev asutus. Samuti võivad nad otsustada võtta täitemeetmeid sellise asutuse edastatud eraldiseisvatest kaebustest lähtudes.
2. Riiklikud täitevasutused avaldavad statistika oma tegevuse, sealhulgas kohaldatud karistuste kohta iga **kahe** aasta järel hiljemalt järgmise kalendriaasta [...] **juuni** lõpuks.
3. Raudteeveo-ettevõtjad annavad oma kontaktandmed nende liikmesriikide täitevasutustele, kus nad tegutsevad.

Kaebuse käsitlemine riiklikes täitevasutustes või muudes määratud asutustes

1. Ilma et see piiraks tarbijate õigusi kasutada alternatiivseid õiguskaitsevahendeid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2013/11/EL,¹³ võib reisija pärast seda, kui ta on artikli 28 kohaselt esitanud kaebuse raudteeveo-ettevõtjale [...] **või** jaamaülemale ning see kaebus on olnud edutu [...], esitada **kolme kuu jooksul pärast algse kaebuse tagasilükkamist käsitleva teate saamist** kaebuse **lõikes 2 osutatud** [...] asutusele. **Kui reisija ei ole kolme kuu jooksul pärast algse kaebuse esitamist vastust saanud, on tal õigus esitada kaebus lõikes 2 osutatud asutusele.** [...] **Vajaduse korral** teavitab nimetatud asutus kaebuse esitajat [...] **tema** õigusest esitada kaebus vaidluste kohtuvälise lahendamise üksusele, et taotleda üksikisiku õiguskaitset.
2. Reisija võib esitada **kas** riiklikule täitevasutusele või muule liikmesriigi poolt selleks otstarbeks määratud asutusele kaebusi käesoleva määruse väidetava rikkumise kohta.
3. Asutus teatab kaebuse vastuvõtmisest kahe nädala jooksul pärast selle kättesaamist. Kaebuse käsitlemise menetlus kestab kuni kolm kuud **alates kaebuse toimiku avamisest**. Keerukate juhtumite puhul võib asutus [...] pikendada kõnealust ajavahemikku kuue kuuni. Sellisel juhul tuleb reisijat teavitada pikendamise põhjustest ja ajavahemikust, mis kulub eeldatavasti menetluse lõpetamiseni. Rohkem kui kuus kuud võib kuluda ainult nende juhtumite käsitlemisele, mille puhul toimub kohtumenetlus. Kui asutus on ka vaidluste kohtuvälise lahendamise üksus direktiivi 2013/11/EL tähenduses, siis on ülimuslikud kõnealuses direktiivis sätestatud tähtajad.

Kaebuste käsitlemise menetlus tehakse kättesaadavaks puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (ELT L 165, 18.6.2013, lk 14).

4. Reisija poolt raudteeveo-ettevõtjaga seotud vahejuhtumi kohta esitatud kaebust käsitleb **lõikes 2 osutatud** asutus selles liikmesriigis [...], kes andis kõnealusele ettevõtjale tegevusloa.
5. **Kaebust**, mis on seotud jaamaülema või taristuettevõtja toimepandud väidetava rikkumisega, **käsitleb lõikes 2 osutatud asutus** selles liikmesriigis [...], kelle territooriumil vahejuhtum aset leidis.
6. Artikli 34 kohase koostöö raames võivad [...] **kõnealused** asutused teha erandeid lõike 4 või 5 kohaldamisest, kui see on põhjendatult, eelkõige keelest või elukohast tulenevalt reisija huvides.

Artikkel 34

Riiklike täitevasutuste vaheline teabevahetus ja piiriülene koostöö

1. Kui artiklite 31 ja 33 alusel määratakse eri asutused, luuakse kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 aruandlusmehhanismid nendevahelise teabevahetuse tagamiseks, et aidata riiklikul täitevasutusel toime tulla järelevalve ja täitmise tagamise ülesannetega ning et artikli 33 alusel määratud kaebuste käsitlemise üksus saaks koguda eraldiseisvate kaebuste uurimiseks vajalikku teavet.
2. Riiklikud täitevasutused vahetavad koordineerimise eesmärgil andmeid oma töö ja otsustuspõhimõtete ning tavade kohta. Selle ülesande täitmisel toetab neid komisjon.

3. [...] Keeruliste juhtumite puhul, mis hõlmavad mitut kaebust või reisikorraldajat, piiriülest reisimist või õnnetusi muu kui selle liikmesriigi territooriumil, kes andis ettevõtjale tegevusloa, ja eelkõige juhul, kui on ebaselge, milline on pädev riiklik täitevasutus, või kui see hõlbustaks või kiirendaks kaebuse lahendamist, teevad riiklikud täitevasutused koostööd, et määrata kindlaks juhtiv asutus, kellest saab reisijate jaoks ühtne kontaktpunkt. Kõik kaasatud riiklikud täitevasutused teevad koostööd, et hõlbustada kaebuse lahendamist (sh jagades teavet, abistades dokumentide tõlkimisel ja andes teavet vahejuhtumite asjaolude kohta). Reisijatele antakse teada, milline asutus on juhtiv asutus.

VIII peatükk Lõppsätted

Artikkel 35

Karistused

1. Liikmesriigid kehtestavad käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõnealustest eeskirjadest ja meetmetest, samuti teatavad liikmesriigid komisjonile viivitamata kõigist nende edaspidistest muudatustest.
2. Artiklis 34 osutatud koostöö raames uurib artikli 33 lõike 4 või 5 tähenduses pädev riiklik täitevasutus kaebust käsitleva riikliku täitevasutuse taotluse korral käesoleva määruse rikkumist, mille viimati nimetatud täitevasutus on avastanud, ning määrab vajaduse korral karistused.

Artikkel 36

Volituste delegeerimine

Komisjonil on õigus võtta artikli 37 kohaselt vastu delegeeritud õigusakte, millega:

- i) kohandatakse artikli 13 **lõikes 2** osutatud rahasummasid, **et võtta arvesse muudatusi ELi üleses tarbijahindade harmoneeritud indeksis (v.a energia ja töötlemata toiduained), mille avaldab Euroopa Komisjon (Eurostat);**
- ii) muudetakse I lisa, [...] et võtta arvesse muudatusi **reisijate ja pagasi rahvusvahelise raudteeveo lepingut käsitlevates ühtsetes eeskirjades (edaspidi „CIV“), mis on sätestatud rahvusvahelise raudteevedude konventsiooni (edaspidi „COTIF“) lisas A [...].**

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 36 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates [käesoleva määruse jõustumise kuupäev]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament või nõukogu võib volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes¹⁴ sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

¹⁴ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe (ELT L 123, 12.5.2016, lk 1).

6. Käesoleva artikli alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväiteid või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväiteid. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 38

Aruandmine

Komisjon esitab viis aastat pärast käesoleva määruse vastuvõtmist Euroopa Parlamendile ja nõukogule määruse rakendamise ja selle tulemuste aruande.

Aruanne põhineb käesoleva määruse kohaselt esitatud teabel. Aruandele lisatakse vajaduse korral asjakohased ettepanekud.

Artikkel 39

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EÜ) nr 1371/2007 tunnistatakse kehtetuks **alates [Väljaannete talitus: lisada jõustumise kuupäev + 24 kuud]**.

Viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele ja neid loetakse vastavalt V lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 40

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates [väljaannete talitus: lisada jõustumise kuupäev + 24 kuud].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel Nõukogu nimel
president eesistuja

I LISA

Väljavõte reisijate ja pagasi rahvusvahelise raudteeveo lepingu ühtsetest eeskirjadest (CIV)

Liide A

9. mai 1980. aasta rahvusvahelise raudteeveo konventsioonile (COTIF), nagu seda on muudetud rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni 3. juuni 1999. aasta muutmisprotokolliga

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevates ühtsetes eeskirjades kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „vedaja“ – lepinguline vedaja, kellega reisija on sõlminud veolepingu käesolevate ühtsete eeskirjade alusel, või üksteisele järgnevad vedajad, kes on vastutavad nimetatud lepingu alusel;**
- b) „asendusvedaja“ – vedaja, kes ei ole sõlminud reisijaga veolepingut, kuid kellele punktis a) osutatud vedaja on raudteeveo täielikult või osaliselt usaldanud;**
- c) „üldised veotingimused“ – vedaja tingimused üldtingimuste või igas liikmesriigis seaduslikult kehtivate tariifide kujul, mis saavad veolepingu sõlmimisel selle lahutamatuks osaks;**
- d) „sõiduk“ – mootorsõiduk või haagis, mida veetakse seoses reisijateveoga.**

II JAOTIS

REISIJAVEOLEPINGU SÕLMIMINE JA TÄITMINE

Artikkel 6

Reisijaveoleping

1. Reisijaveolepingu alusel kohustub vedaja toimetama sihtkohta reisija, vajaduse korral ka pagasi ja sõidukid ning sihtkohas pagasi ja sõidukid reisijale väljastama.
2. Reisijaveoleping peab olema fikseeritud ühes või mitmes sõidudokumendis, mis tuleb reisijale väljastada. Jättes kehtima artikli 9 sätteid, ei puuduta sõidudokumendi puudumine, selle vigastus ega kaotsimine lepingu olemasolu ega kehtivust, leping allub endiselt käesolevatele ühtsetele eeskirjadele.
3. Sõidudokument on tõendiks reisijaveolepingu sõlmimise ja selle sisu kohta, kuni pole tõestatud vastupidist.

Artikkel 7

Pilet

1. Üldised veotingimused määravad kindlaks sõidudokumentide vormi ja sisu, samuti keele ja kirjamärgid, mida nende trükkimisel ja täitmisel tuleb kasutada.
2. Sõidudokumendile tuleb kindlasti kanda:
 - a) vedaja või vedajad;
 - b) teave selle kohta, et vedu allub isegi vastupidise kokkuleppe korral käesolevatele ühtsetele eeskirjadele; seda võib tähistada lühendiga CIV;
 - c) igasugune muu teave, mis on vajalik reisijaveolepingu sõlmimise ja sisu tõendamiseks ning mis võimaldab reisijal antud lepingust tulenevaid õigusi maksma panna.
3. Reisija peab sõidudokumendi vastuvõtmisel veenduma, et see oleks väljastatud vastavalt tema poolt esitatud andmetele.
4. Sõidudokumendi võib üle anda teisele isikule, juhul kui see ei ole nimeline ja sõitu ei ole veel alustatud.
5. Sõidudokument võib endast kujutada ka elektrooniliselt salvestatud teavet, mida saab muuta loetavateks kirjamärkideks. Andmete salvestamiseks ja töötlemiseks kasutatavad menetlused peavad olema funktsionaalselt võrdväärsed, seda eriti just sõidudokumendis sisalduva teabe tõendusvõime seisukohalt.

Artikkel 8

Sõidutasu maksmine ja tagastamine

1. Kui reisija ja vedaja vahel ei ole teisiti kokku lepitud, tuleb sõidutasu ette ära maksta.
2. Üldised veotingimused määravad kindlaks, millistel tingimustel tuleb sõidutasu tagastada.

Artikkel 9

Sõiduõigus. Vedamisest keeldumine

1. Reisijal peab olema sõitu alustades kehtiv sõidudokument, mille ta on kohustatud sõidudokumentide kontrollimisel esitama. Üldised veotingimused võivad ette näha,
 - a) et reisija, kes ei esita kehtivat sõidudokumenti, peab lisaks sõidutasule maksuma lisamaksu;
 - b) et võib keelduda sellise reisija edasisest vedamisest, kes otsekohe ei maksa ära sõidutasu või lisamaksu;
 - c) kas ja millistel tingimustel tuleb lisamaksu summa tagastada.
2. Üldised veotingimused võivad ette näha võimaluse keelduda selliste reisijate vedamisest või nende vedamise jätkamisest, kes
 - a) ohustavad sõidu turvalisust ja korda või kaasreisijate turvalisust,
 - b) häirivad talumatul moel kaasreisijaid,ning et sellistel reisijatel ei ole õigust sõidutasu ja pagasiveotasu tagastamisele.

Artikkel 10

Ametlike formaalsuste täitmine

Reisija peab täitma tolli- ja muude ametivõimude poolt nõutud formaalsused.

Artikkel 11

Rongi käigust ärajäämine ja hiline mine. Hiline mine ümberistumisele

Vedaja peab vajaduse korral sõidudokumendil kirjalikult tõendama, et rong jäi käigust ära või et reisija ei jõudnud rongi hiline mine tõttu ümber istuda.

III JAOTIS

KÄSIPAKKIDE, LOOMADE, PAGASI JA SÕIDUKITE VEDU

I peatükk

Üldsätted

Artikkel 12

Lubatud esemed ja loomad

1. Reisija võib vastavalt üldistele veotingimustele kaasa võtta kergesti kantavaid esemeid (käsipakke) ja elusloomi. Peale selle võib reisija vastavalt üldiste veotingimuste erisätetele kaasa võtta suuremõõtmelisi esemeid. Käsipagasina ei tohi kaasa võtta esemeid ja loomi, mis võivad teisi reisijaid takistada või häirida või neile kahju tekitada.
2. Reisija võib esemeid ja loomi vastavalt üldistele veotingimustele registreeritud pagasisse anda.
3. Vedaja võib reisijate veo puhul võimaldada ka reisijatele kuuluvate sõidukite vedu vastavalt üldiste veotingimuste erisätetele.
4. Ohtlike kaupade vedu käsipakkide ja pagasina, samuti sõidukites või sõidukitel, mida veetakse raudteel vastavalt käesolevale jaotisele, on lubatud ainult kooskõlas "Määrusega ohtlike kaupade rahvusvahelise raudteeveo kohta" (RID).

Artikkel 13

Kontrollimine

1. Vedajal on õigus veotingimuste mittejärgimise põhjendatud kahtluse korral kontrollida, kas veetavad esemed (käsipakid, pagas, sõidukid koos koormaga) ja loomad vastavad veotingimustele, juhul kui sellist kontrollimist ei keela selle riigi seadused ja eeskirjad, kus kontrollimine peab toimuma. Reisija tuleb kutsuda kontrollimise juurde. Kui ta kohale ei ilmu või kui teda ei leita, siis peab vedaja kaasama kaks sõltumatut tunnistajat.
2. Kui tuvastatakse reisijapoolne veotingimuste rikkumine, võib vedaja nõuda reisijalt kontrollimisega seotud kulude tasumist.

Artikkel 14

Ametlike formaalsuste täitmine

Reisija peab täitma tolli- ja muud ametivõimude poolt nõutud formaalsused seoses reisil kaasas olevate esemete (käsipakid, pagas, sõidukid koos koormaga) ja loomadega. Kui antud riigi seadused ja eeskirjad ei näe ette erandit, siis peab ta viibima nende esemete kontrollimise juures.

II peatükk

Käsiapakid ja loomad

Artikkel 15

Järelevalve

Reisija peab ise oma käsiapakide ja kaasavõetud loomade järele valvama.

III peatükk

Registreeritud pagas

Artikkel 16

Registreeritud pagasi vastuvõtmine

1. Registreeritud pagasiveoga seotud lepingulised kohustused tuleb fikseerida pagasi registreerimiskviitungiga, mis väljastatakse reisijale.
2. Jättes kehtima artikli 22 sätteid, ei mõjuta pagasi registreerimiskviitungi puudumine, selle vigastus või kaotamine registreeritud pagasi veo kokkulepete olemasolu ega kehtivust, kokkulepped alluvad endiselt käesolevatele ühtsetele eeskirjadele.
3. Kui ei ole tõendatud vastupidist, on pagasi registreerimiskviitung tõendiks pagasi vastuvõtmise ja pagasi veo tingimuste kohta.
4. Kuni ei ole tõendatud vastupidist, eeldatakse et pagas oli vedajale üleandmisel pealtnäha heas seisukorras ning et pagasiühikute arv ja kaal vastasid pagasi registreerimiskviitungi andmetele.

Artikkel 17

Pagasi registreerimiskviitung

1. Üldised veotingimused määravad kindlaks pagasi registreerimiskviitungi vormi ja sisu, samuti keele ja kirjamärgid, mida selle trükkimisel ja täitmisel tuleb kasutada. Artikli 7 lõiget 5 kohaldatakse analoogselt.
2. Pagasi registreerimiskviitungile tuleb kindlasti kanda:
 - a) vedaja või vedajad;
 - b) teave selle kohta, et vedu allub isegi vastupidise kokkuleppe korral käesolevatele ühtsetele eeskirjadele; seda võib tähistada lühendiga CIV;
 - c) igasugune muu teave, mis on vajalik registreeritud pagasi veol kehtivate lepinguliste kohustuste tõendamiseks ning mis võimaldab reisijal antud veolepingust tulenevaid õigusi maksma panna.
3. Reisija peab pagasi registreerimiskviitungi vastuvõtmisel veenduma, et see oleks väljastatud vastavalt tema andmetele.

Artikkel 18

Vormistamine ja vedu

1. Kui üldised veotingimused ei näe ette erandeid, vormistatakse pagas üksnes sõidudokumendi esitamisel, mis kehtib vähemalt pagasi sihtkohani. Muus osas toimub pagasi vormistamine vastavalt pagasi vastuvõtu kohas kehtivatele eeskirjadele.
2. Kui üldised veotingimused lubavad pagasi vastu võtta ilma sõidudokumendi esitamata, siis kohaldatakse käesolevate ühtsete eeskirjade sätteid reisija õiguste ja kohustuste kohta seoses registreeritud pagasiga analoogselt ka registreeritud pagasi saatja suhtes.

3. Vedaja võib registreeritud pagasit vedada teise rongiga või teist liiki transpordivahendiga ning teist teed mööda kui reisijat.

Artikkel 19

Registreeritud pagasi veotasu maksmine

Kui reisija ja vedaja vahel ei ole teisiti kokku lepitud, siis tuleb registreeritud pagasi veotasu ära maksta pagasi registreerimisel.

Artikkel 20

Registreeritud pagasi märgistamine

Reisija peab igale registreeritud pagasiühikule hästi nähtavasse kohta, vastupidavalt ning loetavalt märkima:

- a) oma nime ja aadressi;
- b) sihtkoha.

Artikkel 21

Õigus registreeritud pagasit käsutada

1. Kui asjaolud seda lubavad ja see ei ole vastuolus tolli- ega muude ametivõimude poolt nõutud formaalsustega, siis võib reisija nõuda, et pagas talle registreerimise kohas väljastatakse pagasi registreerimiskviitungi vastu või kui üldised veotingimused seda ette näevad, siis ka sõidudokumendi esitamisel.
2. Üldised veotingimused võivad ette näha veel muid sätteid käsutusõiguse kohta, eelkõige sihtkoha muutmist ja sellest reisija jaoks tulenevaid võimalikke kulusid.

Artikkel 22

Pagasi väljastamine

1. Registreeritud pagas väljastatakse pagasi registreerimiskviitungi vastu ja pagasiga seotud võimalike kulude tasumisel.

Vedajal on õigus, kuid mitte kohustus kontrollida, kas pagasi registreerimiskviitungi valdajal on õigus pagasit vastu võtta.

2. Pagasi väljastamisega pagasi registreerimiskviitungi valdajale võrdsustatakse sihtkohas kehtivate eeskirjade kohane:
 - a) pagasi üleandmine tolli- või maksuametile neile kuuluvais vormistamis- või laoruumides, kui need ei ole vedaja järelevalve all;
 - b) elusloomade üleandmine kolmanda isiku hoole alla.
3. Pagasi registreerimiskviitungi valdaja võib sihtkohas nõuda pagasi väljastamist kohe pärast kokkulepitud aja ning vajaduse korral tolli- või muude ametivõimude poolt nõutud formaalsuste täitmiseks kulunud aja möödumist.
4. Kui pagasi registreerimiskviitungit ei esitata, peab vedaja väljastama pagasi ainult sellele isikule, kes tõendab, et tal on selleks õigus; ebapiisava tõendamise korral võib vedaja nõuda tagatist.
5. Pagas tuleb väljastada registreerimisel fikseeritud sihtkohas.
6. Pagasi registreerimiskviitungi valdaja, kellele pagasit ei väljastata, võib nõuda, et pagasi registreerimiskviitungile märgitakse päev ja kellaaeg, mil ta nõudis väljastamist vastavalt lõikele 3.
7. Õigustatud isik võib keelduda pagasi vastuvõtmisest, kui vedaja ei täida tema nõudmist kontrollida tema juuresolekul registreeritud pagasit, et tuvastada tema poolt väidetud kahju.
8. Muus osas toimub pagasi väljastamine vastavalt sihtkohas kehtivatele eeskirjadele.

IV peatükk

Sõidukid

Artikkel 23

Veotingimused

Üldiste veotingimuste erisätted sõidukite veo kohta määravad eelkõige kindlaks sõidukite veoks vastuvõtmise ja vormistamise, pealelaadimise ja veo, mahalaadimise ning väljastamise tingimused, samuti reisija kohustused.

Artikkel 24

Veodokument

1. Lepingulised kohustused sõidukite veol tuleb fikseerida veodokumendis, mis tuleb väljastada reisijale. Veodokument võib olla osa reisija sõidudokumendist.
2. Üldiste veotingimuste erisätted sõidukite veo kohta määravad kindlaks veodokumendi vormi ja sisu, samuti keele ja kirjamärgid, mida selle trükkimisel ja täitmisel tuleb kasutada. Artikli 7 lõiget 5 kohaldatakse analoogselt.
3. Veodokumendile tuleb kindlasti kanda:
 - a) vedaja või vedajad;
 - b) teave selle kohta, et vedu allub isegi vastupidise kokkuleppe korral käesolevatele ühtsetele eeskirjadele; seda võib tähistada lühendiga CIV;
 - c) igasugune muu teave, mis on vajalik sõidukite veo lepinguliste kohustuste tõendamiseks ning mis võimaldab reisijal antud veolepingust tulenevaid õigusi maksma panna.

4. Reisija peab veodokumendi vastuvõtmisel veenduma, et see oleks väljastatud vastavalt tema esitatud andmetele.

Artikkel 25

Kohaldatav õigus

Reserveerides käesoleva peatüki sätteid, kohaldatakse sõidukite suhtes III peatüki sätteid pagasiveo kohta.

IV JAOTIS
VEDAJA VASTUTUS

I peatükk
Vastutus reisijate surma ja vigastuste korral

Artikkel 26

Vastutuse alus

1. Vedaja vastutab kahju eest, mille põhjustavad reisija surm, vigastused või muud tema füüsilise või vaimse tervise kahjustused raudtee majandamisega seotud õnnetuste tagajärjel, reisija viibimise ajal raudteevagunis või sinna sisenedes või sealt väljudes, sõltumata sellest, millist raudteefrastruktuuri kasutatakse.
2. Vedaja vabaneb sellest vastutusest, kui
 - a) õnnetuse põhjustasid asjaolud, mis ei olnud seotud raudtee majandamisega ja mida vedaja ei suutnud kõigi selles olukorras vajalike abinõude rakendamisele vaatamata vältida ning mille tagajärgi ta ei saanud ära hoida;
 - b) õnnetus toimus reisija süü tõttu;
 - c) õnnetus oli tingitud kolmanda isiku tegevusest, mida vedaja ei suutnud kõigi selles olukorras vajalike abinõude rakendamisele vaatamata vältida ning mille tagajärgi ta ei saanud ära hoida; teist ettevõtet, kes kasutab sama raudteefrastruktuuri, ei loeta kolmandaks isikuks; regressiõigus jääb puutumata.
3. Kui õnnetus oli tingitud kolmanda isiku tegevusest ja vedaja sellegipoolest ei vabane lõike 2 punkti c alusel täielikult vastutusest, siis vastutab ta käesolevate ühtsete eeskirjade piirangutega täies ulatuses, ilma et see kahjustaks tema võimalikku regressiõigust kolmanda isiku suhtes.

4. Käesolevad ühtsed eeskirjad ei puuduta vedaja võimalikku vastutust juhtudel, mida pole märgitud lõikes 1.
5. Kui üheainsa veolepingu objektiks olevat vedu teostavad üksteisele järgnevad vedajad, siis vastutab reisija surma või vigastuse korral see vedaja, kes pidi vastavalt veolepingule osutama seda veoteenust, mille käigus õnnetus juhtus. Kui seda veoteenust ei osutanud vedaja, vaid asendusvedaja, siis vastutavad mõlemad solidaarselt vastavalt käesolevatele ühtsetele eeskirjadele.

Artikkel 27

Hüvitis surma korral

1. Reisija surma korral hõlmab hüvitis:
 - a) reisija surma tagajärjel tekkinud vajalikke kulusi, eelkõige kulusi surnukeha transportimiseks ja matmiseks;
 - b) kui surm ei saabu otsekohe, siis artiklis 28 sätestatud hüvitist.
2. Kui reisija surma tõttu kaotasid ülalpidaja isikud, kelle suhtes tal seaduse järgi oli või tulevikus oleks tekkinud ülalpidamiskohustus, siis tuleb ka see kahju hüvitada. Nende isikute kahjutasunõuete suhtes, keda reisija pidas ülal ilma seadusest tuleneva kohustuseta, kohaldatakse siseriiklikku õigust.

Artikkel 28

Hüvitis vigastuste korral

Reisija vigastuste või muude füüsilise või vaimse tervise kahjustuste korral hõlmab hüvitis:

- a) vajalikke kulusi, eelkõige ravile ja põetamisele ning transpordile;
- b) varalise kahju hüvitamist seoses reisija töövõime täieliku või osalise kaotusega või tema kasvanud vajadustega.

Artikkel 29

Teiste isikukahjude hüvitamine

Siseriiklik õigus määrab kindlaks, kas ja millises ulatuses peab vedajakahju hüvitama teistsuguste isikukahjude korral, kui on sätestatud artiklites 27 ja 28.

Artikkel 30

Hüvitise vorm ja suurus surma ja vigastuste korral

1. Artikli 27 lõikes 2 ja artikli 28 punktis b ette nähtud hüvitis tuleb välja maksta ühekordse maksena. Kuid kui siseriiklik õigus lubab määrata pensioni ja vigastatud reisija või artikli 27 lõike 2 järgi nõude esitamiseks õigustatud isikud nõuavad pensioni maksmist, siis toimub hüvitamine sellisel kujul.
2. Vastavalt lõikele 1 makstava hüvitise suurus määratakse kindlaks siseriikliku õiguse alusel. Kuid käesolevate ühtsete eeskirjade kohaldamisel on iga reisija hüvitise piirmääraks 175 000 arvestusühikut ühekordse maksena või sellele summale vastav aastapension ka siis, kui siseriiklik õigus näeb ette madalama piirmäära.

Artikkel 31

Teised transpordivahendid

1. Kui lõikest 2 ei tulene teisiti, ei kohaldata sätteid vastutuse kohta reisija surma või vigastuste korral sellise kahju suhtes, mis on tekkinud veo käigus, mida vastavalt veolepingule ei viidud läbi raudteel.
2. Kuid kui raudteevaguneid veetakse parvlaevaga, siis tuleb sätteid vastutuse kohta reisija surma või vigastuse korral kohaldada artikli 26 lõikes 1 ja artikli 33 lõikes 1 nimetatud kahju suhtes, mida reisija sai raudtee majandamisega seotud õnnetuse tagajärjel viibides nendes vagunites, sisenedes sinna või sealt väljudes.
3. Kui raudteeliiklus on erakorraliste asjaolude tõttu ajutiselt katkenud ja reisijaid veetakse teise transpordivahendiga, siis vastutab vedaja vastavalt käesolevatele ühtsetele eeskirjadele.

II peatükk

Vastutus sõiduplaanist mittekinnipidamisel

Artikkel 32

Vastutus rongi käigust ärajäämisel, hilinemisel ja reisija hilinemisel ümberistumisele

1. Vedaja vastutab reisijale tekitatud kahju eest, mis tuleneb sellest, et rongi käigust ärajäämise, hilinemise või reisija hilinemise tõttu ümberistumisele ei saa reisi samal päeval jätkata või et antud asjaoludel ei ole samal päeval jätkamine mõeldav. Reisijale hüvitatakse mõistlikud kulud, mis on seotud tema ööbimisega ja teda ootavate isikute informeerimisega.
2. Vedaja vabaneb vastutusest, kui rongi käigust ärajäämise, hilinemise või reisija ümberistumisele hilinemise tingis mõni järgmistest põhjustest:
 - a) raudtee majandamisega mitte seotud asjaolud, mida vedaja kõigi antud olukorras vajalike abinõude rakendamisele vaatamata ei suutnud vältida ning mille tagajärgi ta ei saanud ära hoida;
 - b) reisija enda süü; või
 - c) kolmanda isiku tegevus, mida vedaja kõigi antud olukorras vajalike abinõude rakendamisele vaatamata ei suutnud vältida ning mille tagajärgi ta ei saanud ära hoida; teist ettevõtet, kes kasutab sama raudteeinfrastruktuuri, ei loeta kolmandaks isikuks; regressiõigus jääb puutumata.
3. Siseriiklik õigus määrab kindlaks, kas ja millises ulatuses peab vedaja hüvitama teistsugused kahjud, kui on ette nähtud lõikes 1. Käesolev säte ei piira artikli 44 kohaldamist.

III peatükk

Vastutus käsipakkide, loomade, pagasi ja sõidukite eest

1. JAGU

Käsipakid ja loomad

Artikkel 33

Vastutus

1. Reisijate surma või vigastuse korral vastutab vedaja ka selle kahju eest, mis tekkis nende asjade täieliku või osalise kaotsimineku või kahjustamise tõttu, mis olid reisijal seljas või käsipakkidena kaasas; see kehtib ka reisijaga kaasas olnud loomade kohta. Artiklit 26 kohaldatakse vastavalt.
2. Muus osas vastutab vedaja nende asjade, käsipakkide või loomade, mille järelevalve on vastavalt artiklile 15 reisija kohuseks, täielikust või osalisest kaotsiminekest või kahjustamisest tingitud kahjude eest ainult siis, kui selles on süüdi vedaja. Sellisel juhul ei kohaldata IV jaotise teisi artikleid, välja arvatud artikkel 51, ja VI jaotist.

Artikkel 34

Hüvitise piiramine asjade kaotsimineku ja kahjustamise korral

Kui vedaja vastutab artikli 33 lõike 1 alusel, siis ta peab maksma igale reisijale hüvitist, mille piirmääraks on 1400 arvestusühikut.

Artikkel 35

Vastutuse välistamine

Vedaja ei vastuta reisija ees kahju eest, mis tuleneb sellest, et reisija ei ole täitnud tolli- või muid ametivõimude poolt nõutud formaalsusi.

2. JAGU

Registreeritud pagas

Artikkel 36

Vastutuse alus

1. Vedaja vastutab kahju eest, mis on tingitud registreeritud pagasi täielikust või osalisest kaotsiminekest või kahjustamisest ajavahemikus selle vastuvõtmisest kuni väljastamiseni, samuti selle pagasi hilinevad väljastamisest tingitud kahju eest.
2. Vedaja vabaneb sellest vastutusest, kuivõrd kaotsimineku, kahjustuse või hilinevad väljastamise põhjuseks oli reisija enda süü, reisijapoolne korraldus, milles vedaja polnud süüdi, registreeritud pagasi erilised puudused või asjaolud, mida vedaja ei suutnud vältida ja mille tagajärgi ta ei saanud ära hoida.
3. Vedaja vabaneb sellest vastutusest, kuivõrd kaotsimineku või kahjustus on tingitud konkreetsest ohutegurist, mis on seotud ühe või mitme järgmise asjaoluga:
 - a) pakendi puudumine või selle mittevastavus;
 - b) pagasi spetsiifilised omadused;
 - c) esemete andmine pagasisse, mille vedu on välistatud.

Artikkel 37

Tõendamiskohustus

1. Vedaja kohustus on tõendada, et kaotsimineku, kahjustuse või hilinevad väljastamise põhjuseks oli mõni artikli 36 lõikes 2 nimetatud asjaoludest.

2. Kui vedaja tuvastab, et kaotsimineku või kahjustus võis vastavalt antud juhtumi asjaoludele olla tingitud ühest või mitmest artikli 36 lõikes 3 nimetatud ohutegurist, siis eeldatakse, et nii see ka oli. Kuid õigustatud isikul on õigus tõendada, et kahju ei olnud tingitud nendest ohuteguritest või oli seda üksnes osaliselt.

Artikkel 38

Üksteisele järgnevad vedajad

Kui üheainsa veolepingu objektiks olevat veose vedu viivad läbi üksteisele järgnevad vedajad, siis iga vedaja, võttes üle pagasi koos pagasi registreerimiskviitungiga või sõiduki koos veodokumendiga, saab pagasi või sõiduki veo suhtes pagasi registreerimiskviitungi või veodokumendi kohaselt veolepingu pooleks ja võtab endale sellest tulenevad kohustused. Sellisel juhul vastutab iga vedaja veo eest kogu marsruudi ulatuses kuni väljastamiseni.

Artikkel 39

Asendusvedaja

1. Kui vedaja on usaldanud veo läbiviimise täielikult või osaliselt asendusvedajale, sõltumata sellest, kas tal oli selleks veolepingu alusel õigus või mitte, siis jääb vedaja vastutama kogu veo eest.
2. Kõik käesolevate ühtsete eeskirjade sätted, mis reguleerivad vedaja vastutust, kehtivad ka asendusvedaja vastutuse kohta tema poolt läbiviidud vedude osas. Kui esitatakse nõue asendusvedaja töötajate või teiste isikute vastu, keda ta veo läbiviimisel kasutas, siis tuleb kohaldada artikleid 48 ja 52.
3. Igasugune erikokkulepe, mille alusel vedaja võtab endale kohustusi, mida tal käesolevate ühtsete eeskirjade alusel ei ole, või loobub õigustest, mida talle käesolevate ühtsete eeskirjade alusel tagatakse, puudutab asendusvedajat vaid juhul, kui ta on selleks oma selgesõnalise kirjaliku nõusoleku andnud. Sõltumata sellest, kas asendusvedaja on või ei ole sellise nõusoleku andnud, on sellisest erikokkuleppes tulenevad kohutused ja loobumisavaldused vedaja suhtes endiselt siduvad.

4. Nii vedaja kui ka asendusvedaja vastutavad solidaarselt, kui ja kuivõrd neil vastutada tuleb.
5. Hüvitise kogusumma, mille võib välja nõuda vedajalt, asendusvedajalt ning nende töötajatelt ja teistelt nende poolt veo läbiviimisel kasutatud isikutelt, ei ületa käesolevates ühtsetes eeskirjades sätestatud piirmäärasid.
6. Käesolev artikkel jätab puutumata vedaja ja asendusvedaja õigused esitada üksteisele regressinõudeid.

Artikkel 40

Kaotsimineku eeldamine

1. Õigustatud isik võib ilma täiendava tõendamiseta lugeda kaotsi läinuks pagasiühiku, mida ei ole talle väljastatud või tema käsutusse antud 14 päeva jooksul pärast seda, kui pagasi väljastamist nõuti vastavalt artikli 22 lõikele 3.
2. Kui kadunuks peetud pagasiühik leitakse üles aasta jooksul pärast väljastamise nõudmist, siis peab vedaja sellest teavitama õigustatud isikut, juhul kui tema aadress on teada või kui seda on võimalik kindlaks teha.
3. Õigustatud isik võib 30 päeva jooksul pärast lõikes 2 nimetatud teate saamist nõuda pagasiühiku väljastamist. Sellisel juhul peab ta tasuma kulud pagasiühiku veoks vormistamiskohast väljastamiskohta ja tagasi maksma saadud hüvitise, millest vastaval juhul arvatakse maha hüvitises sisaldunud kulud. Kuid talle jääb õigus nõuda vastavalt artiklile 43 hüvitist hilinenud väljastamise eest.
4. Kui leitud pagasiühiku tagastamist ei nõuta lõikes 3 ette nähtud tähtaja jooksul või kui see leitakse rohkem kui aasta pärast väljastamise nõudmist, siis käsutab vedaja seda vastavalt pagasiühiku asukohas kehtivatele seadustele ja õigusaktidele.

Artikkel 41

Hüvitis kaotsimineku korral

1. Pagasi täieliku või osalise kaotsimineku korral peab vedaja igasuguseid teisi hüvitisi välistades maksma:
 - a) tõendatud kahjsumma korral sellega võrduvat hüvitist, mis aga ei ületa 80 arvestusühikut brutomassi iga puuduva kilogrammi või 1 200 arvestusühikut iga pagasiühiku eest;
 - b) tõendamata kahjsumma korral paušalhüvitist, mis võrdub 20 arvestusühikuga brutomassi iga puuduva kilogrammi või 300 arvestusühikuga iga pagasiühiku eest.

Üldistes veotingimustes määratakse kindlaks, kas hüvitist makstakse iga puuduva kilogrammi või pagasiühiku eest.

2. Lisaks peab vedaja tagastama pagasiveotasu ja muud kaotsiläinud pagasiühiku veoga seoses makstud summad ning juba tasutud tolli- ja aktsiisimaksud.

Artikkel 42

Hüvitis kahjustamise korral

1. Registreeritud pagasi kahjustamise korral peab vedaja igasuguseid teisi hüvitisi välistades maksma hüvitist, mis vastab pagasi väärtuse vähenemisele.
2. Hüvitis ei ületa:
 - a) juhul kui kogu pagas on kahjustamise tõttu kasutamiskõlbmatuks muutunud, seda summat, mis tuleks maksta pagasi täieliku kaotsimineku korral;
 - b) juhul kui ainult osa pagasist on kahjustamise tõttu kasutamiskõlbmatuks muutunud, seda summat, mis tuleks maksta kasutamiskõlbmatuks muutunud osa kaotsimineku korral.

Artikkel 43

Hüvitis hilinevad väljastamise korral

1. Vedaja peab pagasi hilinevad väljastamise korral maksma iga väljastamisnõude esitamisele järgnenud 24-tunnise täisperioodi eest, kuid kokku mitte rohkem kui 14 ööpäeva eest:
 - a) kahjusummaga võrduvat hüvitist, kuid mitte rohkem kui 0,80 arvestusühikut hilinevult väljastatud pagasi brutomassi kilogrammi kohta või 14 arvestusühikut pagasiühiku kohta, juhul kui õigustatud isik tõendab, et hilinevmine tekitas kahju, kaasa arvatud kahjustusi;
 - b) paušaalhüvitist, mis võrdub 0,14 arvestusühikuga hilinevult väljastatud pagasi brutomassi kilogrammi kohta või 2,80 arvestusühikuga pagasiühiku kohta, juhul kui õigustatud isik ei suuda tõendada, et hilinevmine oleks tekitanud kahju.
- Üldistes veotingimustes määratakse kindlaks, kas hüvitist makstakse pagasi kilogrammi või pagasiühiku pealt.
2. Pagasi täieliku kaotamineku korral ei maksta lisaks artiklis 41 sätestatud hüvitisele lõikes 1 sätestatud hüvitist.
3. Pagasi osalise kaotamineku korral makstakse lõikes 1 sätestatud hüvitist allesjäänud osa eest.
4. Pagasi kahjustamise korral, mis ei olnud tingitud hilinevud väljastamisest, makstakse vastaval juhul lisaks artiklis 42 sätestatud hüvitisele ka lõikes 1 sätestatud hüvitist.
5. Mitte mingil juhul ei saa lõikes 1 sätestatud hüvitise ja artiklites 41 ning 42 sätestatud hüvitiste kogusumma olla suurem kui hüvitis pagasi täieliku kaotamineku korral.

3. JAGU

Sõidukid

Artikkel 44

Hüvitis hilinemise korral

1. Kui sõiduki pealelaadimine või väljastamine hilines vedaja süü tõttu ja kui õigustatud isik tõendab, et selle läbi tekitati talle kahju, siis peab vedaja maksma hüvitist, mille suurus ei ületa veotasu.
2. Kui õigustatud isik taganeb veolepingust, kuna pealelaadimine hilines vedaja süü tõttu, siis tagastatakse talle veotasu. Kui ta tõendab, et hiline mine tekitas talle kahju, siis võib ta lisaks nõuda hüvitist, mille suurus ei ületa veotasu.

Artikkel 45

Hüvitis kaotsimineku korral

Sõiduki täieliku või osalise kaotsimineku korral lähtutakse õigustatud isikule tõendatud kahju eest makstava hüvitise arvutamisel sõiduki harilikust väärtusest. Hüvitise piirmäär on 8000 arvestusühikut. Nii täis kui tühi järelhaagis loetakse omaette sõidukiks.

Artikkel 46

Vastutus teiste esemete eest

1. Sõidukis olnud esemete või auto külge kinnitatud veomahutites (näiteks pagasi- või suusaboksid) asuvate esemete puhul vastutab vedaja ainult sellise kahju eest, mis oli tingitud tema süüst. Koguhüvitise piirmäär on 1400 arvestusühikut.

2. Autole väljastpoolt kinnitatud esemete, kaasa arvatud lõikes 1 nimetatud veomahutite eest vastutab vedaja ainult siis, kui tõendatakse, et kahju on tingitud vedaja toimingust või tegematajätmisest kas sihilikult kahju tekitamise eesmärgil või hooletusest, kuigi oli teada, et selline kahju võib ilmselt tekkida.

Artikkel 47

Kohaldatav õigus

Lisaks käesoleva jao sätetele kohaldatakse sõidukite suhtes 2. jao sätteid vastutuse kohta pagasi eest.

IV peatükk

Üldsätted

Artikkel 48

Vastutuse piiramise õigusest ilmajäämine

Käesolevates ühtsetes eeskirjades ette nähtud vastutuse piiranguid, samuti siseriikliku õiguse sätteid, mis piiravad hüvitist teatud summaga, ei kohaldata, kui tõendatakse, et kahju on tingitud vedaja tegevusest või tegevusetusest kas kavatselt kahju tekitamise eesmärgil või ettevaatamatusest, kuigi oli teada, et selline kahju võib ilmselt tekkida.

Artikkel 49

Konverteerimine ja intresside maksmine

1. Kui hüvitise arvutamisel tuleb välisvaluutas väljendatud summad konverteerida, siis tuleb seda teha hüvitise maksmise päeval ja kohas kehtiva vahetuskursi järgi.

2. Õigustatud isik võib hüvitiselt nõuda viieprotsendilist aastaintressi alates reklamatsiooni esitamise päevast vastavalt artiklile 55 või kui reklamatsiooni ei ole esitatud, siis alates hagi esitamise päevast.
3. Hüvitistelt artiklite 27 ja 28 alusel arvutatakse intressi alles alates päevast, mil ilmnesid hüvitise suurust määravad asjaolud, juhul kui see päev on hilisem reklamatsiooni või hagi esitamise päevast.
4. Pagasi puhul võib intressi nõuda ainult siis, kui hüvitis ületab 16 arvestusühikut ühe pagasi registreerimiskviitungi kohta.
5. Kui õigustatud isik ei esita vedajale pagasi kohta esitatud reklamatsiooni lõplikuks läbivaatamiseks vajalikke tõendeid talle seatud kohase tähtaja jooksul, siis peatub intresside kulgemine selle tähtaja lõppemisest alates kuni nimetatud tõendite üleandmiseni.

Artikkel 50

Vastutus tuumaõnnetuse korral

Vedaja vabaneb talle käesolevate ühtsete eeskirjadega pandud vastutusest, kui kahju põhjuseks oli tuumaõnnetus ja kui vastavalt antud riigi seadusele ja teistele õigusaktidele, mis reguleerivad vastutust tuumaenergeetika valdkonnas, vastutab kahju eest tuumaseadme valdaja või temaga võrdsustatud isik.

Artikkel 51

Isikud, kelle ees vedaja vastutab

Vedaja vastutab oma töötajate ja teiste isikute eest, kelle teenuseid ta vedamisel kasutab, kuivõrd need töötajad ja teised isikud täidavad oma tööülesandeid. Veoks kasutatava raudteefrastruktuuri ettevõtjaid loetakse isikuteks, kelle teenuseid vedaja veo läbiviimisel kasutab.

Artikkel 52

Muud nõuded

1. Kõigil juhtudel, kui kohaldatakse käesolevaid ühtseid eeskirju, võib mis tahes õiguslikul alusel esitada vedaja vastu kahju hüvitamise nõuet ainult käesolevate ühtsete eeskirjade eeldustel ja piirangutega.
2. Sama kehtib nõuete kohta töötajate ja teiste isikute vastu, kelle eest vastutab vedaja artikli 51 alusel.

V JAOTIS
REISIJA VASTUTUS

Artikkel 53

Erilised vastutuse alused

Reisija vastutab vedaja ees igasuguse kahju eest,

- a) mis on tingitud oma kohustuste mittetäitmisest, mis tal on vastavalt
 - 1. artiklitele 10, 14 ja 20,
 - 2. üldiste veotingimuste erisätetele sõidukite veo kohta või
 - 3. määrusele ohtlike kaupade rahvusvahelise raudteeveo kohta (RID) või
- b) mille põhjustasid temaga kaasas olevad esemed või loomad,

juhul kui ta ei suuda tõendada, et kahju on tingitud asjaoludest, mida ta vaatamata abinõude rakendamisele, mida nõutakse kohusetundlikult reisijalt, ei suutnud vältida ja mille tagajärgi ta ei saanud ära hoida. See säte ei puuduta vedaja vastutust artikli 26 ja artikli 33 lõike 1 alusel.

VI JAOTIS
NÕUETE ESITAMINE

Artikkel 54

Osalise kaotsimineku või kahjustamise tuvastamine

1. Kui vedaja avastab või eeldab või kui õigustatud isik väidab, et vedaja hoole alla antud ese (pagas, sõiduk) on osaliselt kaotsi läinud või kahjustatud, siis peab vedaja viivitamatult ja võimaluse korral õigustatud isiku juuresolekul vastavalt kahju olemusele fikseerima aktis selle eseme seisundi ja niivõrd kui võimalik, kahju ulatuse, põhjuse ja tekkimise aja.
2. Õigustatud isikule tuleb väljastada tasuta selle akti koopia.
3. Kui õigustatud isik ei ole aktis fikseerituga nõus, siis võib ta nõuda, et pagasi või sõiduki seisundi ning kahju põhjuse ja kahjusumma tuvastaks ekspert, kelle nimetavad veolepingu osapooled või kohus. Menetlus viiakse läbi selle riigi seaduste ja teiste õigusaktide alusel, kus tuvastamine toimub.

Artikkel 55

Reklamatsioonid

1. Reklamatsioonid, mis puudutavad vedaja vastutust reisija surma või vigastuse korral, tuleb kirjalikult esitada sellele vedajale, kelle vastu saab nõuet kohtusse esitada. Sellise veo kohta, mis oli üheainsa lepingu objektiks ja mida viisid läbi üksteisele järgnevad vedajad, võib reklamatsiooni esitada ka esimesele või viimasele vedajale, samuti vedajale, kellel reisija elukoha või alalise elukoha riigis on ettevõtte keskus, filiaal või esindus, mille kaudu veoleping sõlmiti.
2. Teised veolepinguga seotud reklamatsioonid tuleb kirjalikult esitada artikli 56 lõigetes 2 ja 3 nimetatud vedajale.

3. Tõendusmaterjalid, mida õigustatud isik peab vajalikuks reklamatsioonile lisada, tuleb esitada originaalis või koopiatena, mis vedaja nõudmisel peavad olema nõuetekohaselt tõendatud. Reklamatsiooni lahendamise käigus võib vedaja nõuda sõidudokumendi, pagasi registreerimiskviitungi ja veodokumendi loovutamist.

Artikkel 56

Vedajad, kelle vastu võib nõudeid kohtusse esitada

1. Kahjutasunõudeid, mis tulenevad vedaja vastutusest reisija surma või vigastuse korral, võib kohtusse esitada ainult sellise vedaja vastu, kes on vastutav artikli 26 lõike 5 alusel.
2. Teisi veolepingust tulenevaid reisijate nõudeid võib, arvestades sealjuures lõikest 4 tulenevat, esitada ainult esimese, viimase või selle vedaja vastu, kes viis läbi veo selle osa, mille käigus ilmnis nõude põhjuseks olev asjaolu.
3. Kui veo korral, mida teostavad üksteisele järgnevad vedajad, on väljastamiseks kohustatud vedaja märgitud tema nõusolekul pagasi registreerimiskviitungile või veodokumendile, siis võib nõudeid lõike 2 alusel esitada kohtusse tema vastu ka juhul, kui ta ei ole pagasit või sõidukit vastu võtnud.
4. Nõudeid reisijaveolepingu alusel makstud summade hüvitamiseks võib kohtusse esitada vedaja vastu, kes selle summa sisse nõudis, või vedaja vastu, kelle kasuks see summa sisse nõuti.
5. Vastuhagi või vaide korras võib nõudeid esitada lisaks lõigetes 2 ja 4 nimetatutele ka teiste vedajate vastu, kui hagi põhineb samal veolepingul.
6. Niivõrd kui käesolevaid ühtseid eeskirju kohaldatakse asendusvedaja suhtes, võib ka tema vastu esitada nõudeid kohtusse.
7. Kui hagejal on valida mitme vedaja vahel, siis tema valikuõigus lõpeb, niipea kui neist ühe vastu on hagi esitatud; see kehtib ka siis, kui hagejal on valida ühe või mitme vedaja ja asendusevedaja vahel.

Artikkel 58

Nõudeõiguse lõppemine reisija surma või vigastuse korral

1. Õigustatud isiku igasugune nõudeõigus seoses vedaja vastutusega reisija surma või vigastuse korral on lõppenud, kui ta hiljemalt 12 kuu möödumisel sellest, kui ta sai teada kahju tekkimisest, ei teata reisijaga toimunud õnnetusest ühele vedajatest, kellele vastavalt artikli 55 lõikele 1 võib esitada reklamatsiooni. Kui õigustatud isik teatab vedajale õnnetusest suuliselt, siis peab vedaja talle väljastama kinnituse suulise teate saamise kohta.
2. Kuid nõudeõigus ei lõpe, kui
 - a) õigustatud isik on lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul esitanud reklamatsiooni ühele artikli 55 lõikes 1 nimetatud vedajatest;
 - b) vastutav vedaja on lõikes 1 sätestatud aja jooksul saanud reisijaga toimunud õnnetusest teada mingil muul moel;
 - c) õnnetusest ei teatatud või seda tehti hilinemisega asjaolude tõttu, milles õigustatud isikut ei saa süüdistada;
 - d) õigustatud isik tõendab, et õnnetus toimus vedaja süül.

Artikkel 59

Nõudeõiguse lõppemine pagasiveo korral

1. Kui õigustatud isik võtab pagasi vastu, on lõppenud igasugune veolepingust tulenev nõudeõigus vedaja vastu pagasi osalise kaotsimineku, kahjustamise või hilinevad väljastamise korral.

2. Kuid nõudeõigus ei lõpe:

- a) osalise kaotsimineku või kahjustuse korral, kui
 - 1. õigustatud isik tuvastas kaotsimineku või kahjustuse vastavalt artiklile 54 enne pagasi vastuvõtmist;
 - 2. tuvastamine, mis oleks pidanud toimuma vastavalt artiklile 54, jäi ära üksnes vedaja süü tõttu;
- b) välisel vaatlusel mittemärgatava kahju korral, mille õigustatud isik tuvastas alles pärast pagasi vastuvõtmist, kui ta
 - 1. nõuab tuvastamist vastavalt artiklile 54 otsekohe pärast kahju avastamist ja hiljemalt kolme päeva möödumisel pärast pagasi vastuvõtmist ja
 - 2. lisaks tõendab, et kahju tekkis vedaja poolt pagasi vastuvõtmise ja väljastamise vahel;
- c) hilinenud väljastamise korral, kui õigustatud isik esitab 21 päeva jooksul nõude mõne artikli 56 lõikes 3 nimetatud vedaja vastu;
- d) kui õigustatud isik tõendab, et kahju on tingitud vedaja süüst.

Artikkel 60

Aegumine

- 1. Kahjutasunõuded, mis tulenevad vedaja vastutusest reisija surma ja vigastuste korral, aeguvad järgmiselt:
 - a) reisijate nõuded kolme aasta jooksul arvates esimesest õnnetusele järgnevast päevast;
 - b) teiste õigustatud isikute nõuded kolme aasta jooksul arvates reisija surmale järgnenud esimesest päevast, hiljemalt aga viie aasta jooksul arvates esimesest õnnetusele järgnenud päevast.

2. Teised veolepingust tulenevad nõuded aeguvad ühe aastaga. Kuid aegumistähtaeg on kaks aastat selliste nõuete puhul, kus kahju oli tingitud vedaja tegevusest või tegevusetusest kas kavatsetult kahju tekitamise eesmärgil või ettevaatamatusest, kuigi oli teada, et selline kahju võib ilmselt tekkida.
3. Aegumistähtaeg vastavalt lõikele 2 hakkab kulgema nõuete korral:
 - a) täieliku kaotsimineku hüvitamiseks 14. päevast pärast artikli 22 lõikes 3 sätestatud tähtaja lõppemist;
 - b) osalise kaotsimineku, kahjustuse või hilinenud väljastamise hüvitamiseks väljastamise päevast;
 - c) kõigil teistel reisijate veoga seotud juhtumitel sõidudokumendi kehtivuse lõppemise päevast.

Aegumistähtaja algusena näidatud päev ei ole mingil juhul tähtaja sisse arvatud.

4. [...]
5. [...]
6. Muus osas kehtib aegumistähtaja peatumise ja katkemise suhtes siseriiklik õigus.

VII JAOTIS
SUHTED VEDAJATE VAHEL

Artikkel 61

Veotasu jaotamine

1. Iga vedaja, kes nõudis sisse veotasu või oleks pidanud seda tegema, peab teistele osalevatele vedajatele maksma neile kuuluva osa veotasust. Makseviis määratakse kindlaks vedajatevaheliste kokkulepetega.
2. Artikli 6 lõiget 3, artikli 16 lõiget 3 ja artiklit 25 kohaldatakse ka üksteisele järgnevate vedajate vaheliste suhete suhtes.

Artikkel 62

Regressiõigus

1. Vedajal, kes käesolevate ühtsete eeskirjade kohaselt maksis hüvitist, on teiste veos osalenud vedajate vastu regressiõigus vastavalt järgmistele sätetele:
 - a) vedaja, kes põhjustas kahju, vastutab selle eest täielikult;
 - b) kui kahju põhjustasid mitu vedajat, siis vastutab igaüks enda põhjustatud kahju eest; kui selline eristamine ei ole võimalik, siis jaotatakse hüvitussumma vedajate vahel vastavalt punktile c;
 - c) kui ei ole võimalik tõendada, milline vedajatest kahju põhjustas, siis jaotatakse hüvitussumma kõigi vedajate vahel, välja arvatud need, kes tõendavad, et nemad kahju ei põhjustanud; jaotamine toimub proportsionaalselt vedajatele kuuluva osaga veotasust.
2. Kui mõni neist vedajatest on maksejõuetu, siis jagatakse tema osaks langenud, kuid maksmata summa kõigi teiste veos osalenud vedajate vahel proportsionaalselt neile kuuluva osaga veotasust.

Artikkel 63

Regressimenetlus

1. Vedaja, kelle vastu artikli 62 kohaselt on esitatud regressinõue, ei saa vaidlustada regressinõude esitanud vedaja poolt sooritatud makse õiguspärasust, kui hüvitis oli kohtuotsusega kindlaks määratud pärast seda, kui esimesena nimetatud vedajale oli edastatud nõuetekohane teade hagi sisseandmise kohta ja antud talle seega võimalus protsessis osalemiseks. Põhihagi menetlev kohus määrab kindlaks tähtajad kolmanda isiku teavitamiseks ja tema protsessi kaasamiseks.
2. Regressihagi esitav vedaja peab ühe ja sama hagiga kohtusse kaebama kõik vedajad, kellega ta ei ole jõudnud kohtuvälisele kokkuleppele, vastasel korral lõpeb regressiõigus nende vedajate suhtes, keda ta ei ole kohtusse kaevanud.
3. Kohus peab ühes ja samas otsuses lahendama kõik kohtule esitatud regressihagid.
4. Vedaja, kes soovib oma regressiõigust kohtulikult maksma panna, võib esitada nõude selle riigi pädevasse kohtusse, kus ühel osalenud vedajatest on ettevõtte keskus või filiaal või esindus, kelle kaudu veoleping sõlmiti.
5. Kui hagi tuleb esitada mitme vedaja vastu, siis võib hagev vedaja valida pädevate kohtute vahel vastavalt lõikele 4.
6. Regressihagi ei tohi menetleda koos hüvitushagiga, mille on esitanud isik, kellel on selleks õigus veolepingu alusel.

Artikkel 64

Kokkulepped regressinõuete suhtes

Vedajatel on vaba voli sõlmida omavahel kokkuleppeid, mis kalduvad kõrvale artiklitest 61 ja 62.

II LISA

RAUDTEEVEO-ETTEVÕTJATE JA PILETIMÜÜJATE POOLT ANTAV MIINIMUMTEAVE

I osa: Enne reisi antav teave

- Veolepingule kohaldatavad üldtingimused
- Kiireima reisi sõiduplaanid ja sellega seotud tingimused
- Odavaima reisi sõiduplaanid ja sellega seotud tingimused
- Puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele antav teave raudteeveoteenuste ligipääsetavuse, veeremile ligipääsu tingimuste ja rongis olevate võimaluste kättesaadavuse kohta vastavalt direktiivis **(EL) 2019/882 ning komisjoni määrustes (EL) 454/2011 ja 1300/2014** sätestatud ligipääsetavusnõuetele
- **Vabad kohad** ja ligipääsu tingimused jalgratastega reisijatele
- Vabad kohtad [...] esimeses ja teises klassis, samuti platskaardi- ja magamisvagunites
- Igasugune tegevus, mis võib teenuse katkestada või selle kestust pikendada
- Rongis osutatavate teenuste kättesaadavus, **sealhulgas reisijate abistamiseks vajaliku personali olemasolu**
- **Enne pileti ostmist esitatud teave selle kohta, kas pileti või piletite puhul on tegemist on otsepiletiga**
- Kaduma läinud pagasi nõuet puudutavad menetlused
- Kaebuste esitamise kord

II osa: Teave reisi ajal

- Rongis pakutavad teenused
- Järgmine peatus
- Hilinemised
- Olulisemad ühendusreisid
- Ohutus- ja turvanõuded

III LISA

TEENUSE KVALITEEDISTANDARDITE MIINIMUMNÕUDED

Teave ja piletid

Veoteenuste täpsus ja veoteenuste katkemist puudutavad üldpõhimõtted

Veoteenuste tühistamine

Veeremi ja raudteejaamade puhtus (õhu kvaliteedi ja temperatuuri reguleerimine vagunites, sanitaarsõlmede puhtus jne)

Kliendi rahulolu uuring

Kaebustega tegelemine, tagasimaksed ja hüvitised, kui teenuse kvaliteedistandardeid ei täideta

Puudega isikutele ja liikumispuudega isikutele antav abi.

[...]

[...]

[...]

IV LISA

[...]

[...]

V LISA

VASTAVUSTABEL

Määrus (EÜ) nr 1371/2007	Käesolev määrus
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikli 1 punkt a	Artikli 1 punkt a
Artikli 1 punkt b	Artikli 1 punkt b
----	Artikli 1 punkt c
Artikli 1 punkt c	Artikli 1 punkt d
----	Artikli 1 punkt e
Artikli 1 punkt d	Artikli 1 punkt f
Artikli 1 punkt e	Artikli 1 punkt g
----	Artikli 1 punkt h
Artikli 1 punkt f	Artikli 1 punkt i
Artikkel 2	Artikkel 2
Artikli 2 lõige 1	Artikli 2 lõige 1
Artikli 2 lõige 2	----
Artikli 2 lõige 3	----
Artikli 2 lõige 4	----

Artikli 2 lõige 5	----
Artikli 2 lõige 6	----
Artikli 2 lõige 7	----
----	Artikli 2 lõige 2
----	Artikli 2 lõige 3
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikli 3 lõige 1	Artikli 3 lõige 1
Artikli 3 lõiked 2 ja 3	----
Artikli 3 lõige 4	Artikli 3 lõige 2
Artikli 3 lõige 5	Artikli 3 lõige 3
Artikli 3 lõige 6	Artikli 3 lõige 4
Artikli 3 lõige 7	Artikli 3 lõige 5
Artikli 3 lõige 8	Artikli 3 lõige 6
Artikli 3 lõige 9	Artikli 3 lõige 7
Artikli 3 lõige 10	Artikli 3 lõige 8
----	Artikli 3 lõige 9
----	Artikli 3 lõige 10
Artikli 3 lõige 11	Artikli 3 lõige 11
----	Artikli 3 lõige 12

Artikli 3 lõige 12

Artikli 3 lõige 13

Artikli 3 lõige 14

Artikli 3 lõige 15

Artikli 3 lõige 16

Artikli 3 lõige 17

Artikkel 4

Artikkel 5

Artikkel 6

Artikkel 7

Artikkel 8

Artikkel 9

Artikli 9 lõige 3

Artikkel 10

Artikkel 11

Artikli 3 lõige 13

Artikli 3 lõige 14

Artikli 3 lõige 16

Artikli 3 lõige 17

Artikli 3 lõige 18

Artikli 3 lõige 19

Artikkel 4

Artikkel 5

Artikkel 6

Artikkel 7

Artikkel 8

Artikkel 9

Artikli 9 lõige 4

Artikkel 10

Artikli 10 lõiked 5 ja 6

Artikkel 11

Artikkel 12	Artikkel 12
Artikli 12 lõige 2	----
Artikkel 13	Artikkel 13
Artikkel 14	Artikkel 14
Artikkel 15	Artikkel 15
Artikkel 16	Artikkel 16
----	Artikli 16 lõiked 2 ja 3
Artikkel 17	Artikkel 17
----	Artikli 17 lõige 8
Artikkel 18	Artikkel 18
----	Artikli 18 lõige 6
----	Artikkel 19
Artikkel 19	Artikkel 20
Artikkel 20	Artikkel 21
Artikli 21 lõige 1	----
Artikli 21 lõige 2	Artikli 22 lõige 2 ja artikli 23 lõige 2
Artikkel 22	Artikkel 22
Artikli 22 lõige 2	----
----	Artikli 22 lõige 4

Artikkel 23

Artikkel 24

Artikkel 25

Artikkel 26

Artikkel 27

Artikli 27 lõige 3

Artikkel 28

Artikkel 29

Artikkel 30

Artikkel 31

Artikkel 32

Artikkel 33

Artikkel 34

Artikkel 23

Artikli 23 lõige 4

Artikkel 24

Artikli 25 lõiked 1, 2 ja 3

Artikkel 26

Artikkel 27

Artikkel 28

Artikli 28 lõige 3

Artikli 28 lõige 4

Artikkel 29

Artikkel 30

Artikkel 31

Artiklid 32 ja 33

Artikkel 34

Artikli 34 lõiked 1 ja 3

Artikkel 35

Artikkel 36

Artikkel 35,

Artikkel 37

Artikkel 36

Artikkel 38

Artikkel 39

Artikkel 37

Artikkel 40

I lisa

I lisa

II lisa

II lisa

III lisa

III lisa

IV–V lisa